

دوره دهم - سال دوم

شماره چاپ: ۷۶۰

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱

شماره ثبت: ۳۴۸

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۵۳. شرکت های دولتی

(ویرایش اول)

کد موضوعی: ۲۳۰

شماره مسلسل: ۱۵۶۸۲

دی ماه ۱۳۹۶

معاونت پژوهش های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصاد بخش عمومی

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	مقدمه
۴	بخش اول - تصویر کلان شرکت‌های دولتی
۵	۱-۱. منابع مصارف شرکت‌های دولتی
۷	۱-۲. تعداد شرکت‌های دولتی
۸	۱-۳. مالیات و سود سهام شرکت‌های دولتی
۱۰	بخش دوم - تصویر شرکت‌های دولتی بر حسب حوزه فعالیت
۱۰	۲-۱. مقایسه سهم منابع و مصارف بر حسب حوزه فعالیت از کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی
۱۲	۲-۲. مقایسه سهم مالیات و سود سهام بر حسب حوزه فعالیت از کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی
۱۴	۲-۳. شرکت‌های حوزه نفت
۱۷	۲-۴. شرکت‌های حوزه برق
۱۹	۲-۵. شرکت‌های حوزه بانک و بیمه
۲۱	بخش سوم - واگذاری‌ها
۲۱	۳-۱. منابع حاصل از واگذاری
۲۳	۳-۲. مصارف واگذاری
۲۴	۳-۳. عملکرد واگذاری‌ها از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان آبان‌ماه سال جاری
۲۵	بخش چهارم - تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور و پیشنهادهای اصلاحی
۲۵	۴-۱. بندهای «الف» و «ب» تبصره «۲»
۲۵	۴-۲. بندهای «الف» و «و» تبصره «۷»
۲۶	۴-۳. بند «ج» تبصره «۱۰»
۲۷	۴-۴. بند «د» تبصره «۱۲»
۲۷	۴-۵. بندهای «الف» و «ب» تبصره «۱۴»
۲۸	۴-۶. اجزای «۱»، «۲» و «۳» بند «الف» و بندهای «ب» و «ج» تبصره «۱۵»
۳۰	۴-۷. بند «و» تبصره «۱۶»
۳۰	۴-۸. بند «۸» تبصره «۱۹»
۳۱	بخش پنجم - سایر موارد
۳۲	بخش ششم - پیشنهادهای اصلاحی درخصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
۳۵	پیوست‌ها
۴۰	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
۵۳. شرکت‌های دولتی
(ویرایش اول)

چکیده

برای تحلیل وضعیت شرکت‌های دولتی و ارائه تصویری شفاف از این شرکت‌ها، با بررسی جمع کل منابع و مصارف آنها مندرج در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ که شرکت‌ها را به شرکت‌های سودده و سربه‌سر، شرکت‌های زیان‌ده، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت تقسیم می‌کند، نتیجه مطلوبی عاید نمی‌شود. زیرا این نوع تقسیم‌بندی برای شرکت‌هایی که ماهیت و حوزه کارکرد آنها تفاوت بسیاری با یکدیگر دارند، اساساً صحیح نیست. به همین دلیل گزارش حاضر در دو بخش کلی «تصویر کلان شرکت‌های دولتی» و «تصویر شرکت‌های دولتی بر اساس حوزه فعالیت» تنظیم شده و در هر بخش موارد حائز اهمیت مورد بررسی قرار گرفته است:

۱. تصویر کلان شرکت‌های دولتی

منابع و مصارف: اقلام درآمد و هزینه، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶، حدود ۱۸ درصد رشد داشته و جمع کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۷، تنها ۱/۷ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶ افزایش پیدا کرده است.

تعداد شرکت‌های دولتی: در سال ۱۳۹۷ تعداد ۳۷۷ شرکت در پیوست ۳ لایحه بودجه درج شده که نسبت به سال ۱۳۹۶ صرفاً از کاهشی معادل سه شرکت برخوردار است. شرکت‌های نساجی قائم شهر، پالایش نفت کرمانشاه و پتروشیمی‌های بیستون و دماوند حذف و شرکت عمران شهر جدید تیس اضافه شده است.

مالیات و سود سهام: مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی در سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶، معادل ۳/۵ درصد و در مجموع مالیات شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶، حدود ۱/۷ درصد کاهش داشته است. سود سهام معوقه شرکت‌های دولتی از افزایش قابل توجهی (۳۸/۸ درصد) در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ برخوردار است که نشان از عدم اجرای مواد (۴) و (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) دارد. همچنین سود سهام ابرازی شرکت‌های دولتی از کاهشی معادل ۴/۶ درصد برخوردار است.

۲. تصویر شرکت‌های دولتی بر اساس حوزه فعالیت

منابع و مصارف: ۷۹ شرکت حوزه نفت و دو ردیف فرعی مربوط به شرکت ملی نفت و شرکت ملی گاز ایران، ۶۳/۹ درصد از کل منابع و مصارف سال ۱۳۹۷ را به خود اختصاص داده‌اند. سهم حوزه برق با ۴۳ شرکت و یک ردیف فرعی مربوط به یارانه برق از کل منابع و مصارف، ۴/۸ درصد و سهم حوزه بانک و بیمه با ۱۱ شرکت (۹ بانک و ۲ بیمه)، ۱۳/۶ درصد است؛ بنابراین سهم این سه حوزه با مجموع ۱۳۳ شرکت، برابر با ۸۲/۲ درصد از کل منابع و مصارف است و ۲۴۴ شرکت دیگر فقط سهمی معادل ۱۷/۸ درصد از کل منابع و مصارف سال ۱۳۹۷ شرکت‌های دولتی را دارند.

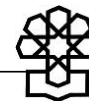
مالیات و سود سهام: از کل مالیات شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، ۷۹ درصد مربوط به شرکت‌های حوزه نفت، حدود ۱۲ درصد مربوط به بانک‌ها و بیمه‌ها و حدود ۲ درصد مربوط به شرکت‌های حوزه برق است. یعنی در مجموع ۹۳ درصد کل مالیات شرکت‌های دولتی متعلق به ۱۳۳ شرکت است و تنها حدود ۷ درصد مالیات مربوط به ۲۴۴ شرکت دیگر است. یک بررسی جزئی‌تر برای سهم هر یک از شرکت‌ها از مالیات سال ۱۳۹۷ شرکت‌های دولتی، مؤید آن است که شرکت ملی نفت ایران ۳۸/۲۱ درصد، شرکت ملی گاز ایران ۱۵/۹۹ درصد، پالایش نفت اراک ۹/۸۵ درصد و بانک مرکزی ۹/۳۹ درصد از مالیات شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ سهم دارند. بدین ترتیب ۴ شرکت مزبور در مجموع سهمی حدود ۷۳ درصد از مالیات سال ۱۳۹۷ را دارا هستند.

از کل ۵۰ درصد سود ویژه شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۷، حدود ۶۳ درصد مربوط به شرکت‌های حوزه نفت، ۲۰ درصد مربوط به بانک‌ها و بیمه‌ها و حدود ۴ درصد نیز مربوط به شرکت‌های حوزه برق است که در مجموع سهم این سه حوزه از ۵۰ درصد سود ویژه، حدود ۸۷ درصد و سهم سایر شرکت‌ها حدود ۱۳ درصد است. شرکت‌هایی که بیشترین سهم از ۵۰ درصد سود ویژه را دارند عبارتند از: شرکت ملی گاز ایران با ۲۶/۳۶ درصد، بانک مرکزی با ۱۵/۴۹ درصد، پالایش نفت اراک با ۱۱/۳۷ درصد و شرکت مجتمع گاز پارس جنوبی با ۵/۰۱ درصد. سهم این ۴ شرکت از ۵۰ درصد سود ویژه سال ۱۳۹۷ شرکت‌های دولتی در مجموع حدود ۵۸/۲۳ است.

بنابراین وقتی سخن از کاهش یا افزایش اقلام منابع و مصارف شرکت‌های دولتی است، باید به منابع و مصارف چند حوزه مذکور مراجعه کرد و علت تغییرات را در آن حوزه‌ها جستجو کرد، زیرا این شرکت‌ها سهم عمده‌ای از کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی را به خود اختصاص داده‌اند.

واگذاری‌ها

منابع حاصل از واگذاری در سال ۱۳۹۷، معادل ۶۵،۰۰۰ میلیارد ریال است که نسبت به سال ۱۳۹۶ (۱۰۵،۰۰۰ میلیارد ریال) حدود ۳۸ درصد کاهش داشته است و پیش‌بینی می‌شود از مبلغ مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، حدود ۵۴ درصد یعنی ۳۵،۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ محقق خواهد

شد. همچنین عملکرد واگذاری‌ها از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۶/۰۹/۲۴، به میزان ۳۲،۶۳۵ میلیارد ریال مربوط به ۳۸ مورد واگذاری بوده که از این تعداد، تنها ۸ مورد آن واگذاری شرکت‌های دولتی بوده و ۳۰ مورد بعدی واگذاری مایملک دولتی (اعم از زمین، عرصه و اعیان و جایگاه‌های سوخت) بوده است.

مقدمه

آنچه که به‌عنوان بودجه شرکت‌های دولتی به تصویب مجلس می‌رسد، شامل اقلام حساب‌های جاری و حساب‌های سرمایه‌ای (منابع و مصارف) این شرکت‌هاست و متأسفانه عملکرد شرکت‌های دولتی در پیوست ۳ منضم به لوایح بودجه سنواتی منعکس نمی‌شود. از آنجایی که شکاف بزرگی بین بودجه مصوب و عملکرد شرکت‌های دولتی وجود دارد، به صراحت می‌توان گفت آنچه در جداول پیوست ۳ لوایح بودجه منعکس می‌شود، وضعیت واقعی شرکت‌های مذکور را نشان نمی‌دهد.

حل این مشکل نیاز به ایجاد پایگاه‌های داده‌ای دارد که اطلاعات مربوط به شرکت‌های دولتی و عملکرد آنها به‌طور شفاف در آن قرار بگیرد. بر اساس اطلاع واصله، وزارت امور اقتصادی و دارایی در سال جاری در برنامه اقتصاد مقاومتی خود استقرار بانک اطلاعاتی شرکت‌های دولتی را مد نظر قرار داده و مقرر است با توجه به پیشرفت کار تا پایان سال جاری اطلاعات پایه شرکت‌های دولتی مشتمل بر هیئت مدیره، میزان سرمایه، موضوع فعالیت و نظایر آن را با دسترسی صرف دستگاه‌های اجرایی ذی‌مدخل مورد بهره‌برداری قرار دهد و به‌ترتیب تا پایان خردادماه و شهریورماه سال ۱۳۹۷، امکان دسترسی به اطلاعات مربوط به امور اداری و صورت‌های مالی را نیز فراهم کند و پس از آن ورود اطلاعات بودجه و طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای را مد نظر قرار دهد. امید است با استقرار این بانک اطلاعاتی، امکان تحلیل جامع و دقیقی از وضعیت شرکت‌های دولتی فراهم آید.

در حال حاضر با تحلیل وضعیت شرکت‌های دولتی و ارائه تصویر شفاف از این شرکت‌ها بر اساس بررسی جمع کل منابع و مصارف آنها مندرج در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ که شرکت‌ها را به شرکت‌های سودده و سربه‌سر، شرکت‌های زیان‌ده، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت تقسیم می‌کند، نتیجه مطلوبی عاید نمی‌شود. بررسی ماهیت شرکت‌های دولتی نشان می‌دهد که این شرکت‌ها متجانس نبوده و حوزه کارکردی آنها با یکدیگر متفاوت است. اهداف و کارکرد شرکت‌های فعال در حوزه نفت بسیار متفاوت از بانک‌ها به‌عنوان یک شرکت و یا سازمان هدفمندی یارانه‌هاست. بنابراین جمع کردن منابع و مصارف این نوع شرکت‌ها با یکدیگر و تحلیل بر مجموع ارقام آنها، نمی‌تواند تصویر شفافی از منابع و مصارف شرکت‌های دولتی ارائه کند.

برای آنکه بتوان تصویر شفاف‌تری از وضعیت شرکت‌های دولتی با اطلاعات موجود ارائه کرد، این گزارش در ۲ بخش کلی ارائه شده است: در بخش اول گزارش تصویر کلان شرکت‌های دولتی مشتمل

بر منابع و مصارف، تعداد شرکت‌های دولتی و مالیات و سود سهام در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۶ ارائه شده است. در بخش دوم، شرکت‌های دولتی به ۴ حوزه نفت، برق، بانک و بیمه و سایر شرکت‌ها تقسیم‌بندی شده و در قدم اول، سهم هر یک از این حوزه‌ها از منابع و مصارف، مالیات و سود سهام شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در مقایسه با یکدیگر بررسی کرده و در قدم بعدی به صورت جزئی‌تر به ارائه اقلام عمده شرکت‌ها در حوزه‌های مذکور پرداخته شده است. در ادامه گزارش و در بخش سوم، موضوع واگذاری شرکت‌های دولتی از حیث منابع حاصل از واگذاری و مصارف آن بررسی شده است. در بخش چهارم به تبصره‌های مرتبط با شرکت‌های دولتی و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی پرداخته شده و پیشنهادهای اصلاحی مرتبط با هر یک از آنها ارائه شده است. در بخش پنجم سایر موارد مرتبط با شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ ارائه شده است. در نهایت در بخش ششم نیز جمع‌بندی گزارش در قالب یک جدول مشتمل بر پیشنهادهای اصلاحی در خصوص تبصره‌ها، جداول و ردیف‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و جداول پیوست ۳ منضم به آن ارائه شده است.

بخش اول - تصویر کلان شرکت‌های دولتی

منابع و مصارف شرکت‌های دولتی (مشتمل بر شرکت‌های دولتی سودده و زیان‌ده، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت) در جدول ۱۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور منعکس شده است. در جدول ۱-۱۱ منابع و مصارف شرکت‌های دولتی، در جدول ۲-۱۱ منابع و مصارف بانک‌ها و در جدول ۳-۱۱ منابع و مصارف مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت آمده است. در جدول ۵ لایحه بودجه نیز ارقام مربوط به مالیات و سود سهام شرکت‌های دولتی درج شده است.^۱ با توجه به مجموعه این جداول و تعداد تعداد شرکت‌های دولتی^۲ در پیوست ۳ لایحه بودجه، می‌توان تصویری کلی از وضعیت شرکت‌های دولتی از حیث منابع و مصارف، تعداد، مالیات و سود سهام شرکت‌های دولتی ارائه کرد که در ادامه به آن پرداخته شده است.

۱ همچنین جداول ۷، ۸، ۹ و ۱۰-۲ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷.
 ۲ منظور از شرکت‌های دولتی، شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت است.

۱-۱. منابع مصارف شرکت‌های دولتی

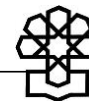
منابع و مصارف شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در جدول ۱ نشان داده شده است. بر این اساس، اقلام درآمد و هزینه، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون سال ۱۳۹۶، حدود ۱۸ درصد رشد داشته‌اند. به غیر از اعتبارات هزینه‌ای شرکت‌های دولتی در سمت منابع و سود سهام شرکت‌ها در سمت مصارف، باقی اقلام صورت منابع و مصارف شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کاهشی بوده است. در نهایت، جمع کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۷، تنها ۱/۷ درصد نسبت به سال ۱۳۹۶ رشد داشته است. با توجه به کاهش وام‌های داخلی و خارجی، به نظر می‌رسد شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۷ با محدودیت منابع مالی مواجه خواهند شد. همچنین مالیات و ۵۰ درصد سود ویژه این شرکت‌ها که در سال ۱۳۹۷ به دولت پرداخت می‌شود، در مجموع به میزان ۷۰۴۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش یافته است.

جدول ۱. صورت منابع و مصارف شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

(میلیارد ریال)

مصارف				منابع			
رشد	لایحه سال ۱۳۹۷	قانون سال ۱۳۹۶		رشد	لایحه سال ۱۳۹۷	قانون سال ۱۳۹۶	
۱۸/۱	۵,۹۳۸,۳۷۹	۵,۰۲۹,۳۲۰	هزینه‌ها	۱۷/۸	۶,۲۲۰,۹۲۹	۵,۲۸۲,۰۸۱	درآمد
-۳/۵	۵۳,۴۱۴	۵۵,۳۷۳	مالیات	۱۰/۸	۲۲,۴۰۱	۲۰,۲۲۱	اعتبارات هزینه‌ای
				-۳۲/۷	۱۰۹,۷۰۲	۱۶۲,۹۲۱	اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای
-۷/۳	۶۴,۸۰۵	۶۹,۸۸۷	۵۰ درصد سود ویژه	-۲۲/۲	۵۵۶,۵۸۳	۷۱۵,۲۷۷	تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۱/۴	۴۳,۳۳۹	۴۲,۷۵۵	سود سهام	-۳۶/۳	۴۱۵,۹۶۹	۶۵۳,۳۲۰	وام خارجی
-۲۶/۹	۱۲۵	۱۷۱	سایر حساب‌های تخصیص سود	-۱/۶	۲۱,۴۱۶	۲۱,۷۵۹	دارایی‌های جاری
-۱/۵	۴۱۰,۳۱۴	۴۱۶,۷۶۳	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	-۳۱	۷۹۲,۸۷۲	۱,۱۴۹,۴۴۲	سایر دریافت‌ها
-۱۰/۴	۱۶۸,۹۳۶	۱۸۸,۵۹۱	بازپرداخت وام‌های خارجی				
-۸۴/۲	۴,۰۹۰	۲۵,۸۵۱	وجوه اداره شده				
-۱۶/۹	۲۹۲,۶۰۷	۳۵۲,۰۶۵	بازپرداخت ودیعه بدهی‌ها و سایر بازپرداخت‌ها				
-۳۱/۳	۱,۳۵۵,۵۳۴	۱,۹۷۴,۳۸۵	هزینه‌های سرمایه‌ای				
-۴۱/۷	۳۳,۷۹۷	۵۷,۹۲۴	افزایش دارایی‌های جاری				
۱/۹	۸,۳۶۵,۳۴۱	۸,۲۱۳,۰۸۵	جمع				
۸/۴	۲۲۵,۴۷۰	۲۰۸,۰۶۴	کسر ذخیره استهلاک منظور در هزینه جاری				
۱/۷	۸,۱۳۹,۸۷۱	۸,۰۰۵,۰۲۱	جمع کل مصارف	۱/۷	۸,۱۳۹,۸۷۱	۸,۰۰۵,۰۲۱	جمع کل منابع

مأخذ: محاسبات پژوهش.

۲-۱. تعداد شرکت‌های دولتی

جدول ۲، تعداد شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور را در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد. بر اساس این جدول، تعداد شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ صرفاً از کاهشی معادل سه شرکت برخوردار است. شرکت‌های نساجی قائم شهر، پالایش نفت کرمانشاه و پتروشیمی‌های بیستون و دماوند حذف و شرکت عمران شهر جدید تیس^۱ اضافه شده است. همچنین شرکت مادر تخصصی تولید مواد اولیه و سوخت هسته‌ای ایران از فهرست شرکت‌های زیان‌ده خارج و به فهرست شرکت‌های سودده اضافه شده است.

علاوه بر ۳۵۷ شرکت موجود در سر فصل شرکت‌های سودده و سربه‌سر،^۳ ردیف فرعی^۲ مربوط به شرکت‌های نفت، گاز و تولید نیروی برق حرارتی (یارانه برق) در پیوست ۳ منعکس است. شایان ذکر است که در پیوست ۳ قانون بودجه سال ۱۳۹۶، یارانه برق ذیل شرکت توانیر قرار داشته که در سال ۱۳۹۷، به ذیل شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی انتقال یافته است. با توجه به عدم تأمین اعتبار یارانه برق از منابع عمومی دولت، سؤال این است که یارانه برق از چه محلی تأمین اعتبار شده است (معادل ۲۰،۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷). همچنین در سال ۱۳۹۷، نام شرکت «مادر تخصصی دارویی و تجهیزات پزشکی کشور» به شرکت «توسعه و تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی و تجهیزات پزشکی کشور (مادر تخصصی)» تغییر کرده است.

جدول ۲. تعداد شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت

در قوانین بودجه سال‌ها ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷

عنوان	قانون سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷
شرکت‌های سودده و سربه‌سر	۳۵۹	۳۵۷
شرکت‌های زیان‌ده	۱۰	۹
بانک‌ها	۹	۹
مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت	۲	۲
جمع	۳۸۰	۳۷۷

مأخذ: همان.

۱ در خصوص اینکه این شرکت اخیراً شناسایی شده یا بدون مجوز مجلس (مغایر قسمت اول تبصره «۱» ماده (۴) قانون مدیریت خدمات کشوری) به‌طور غیرقانونی تشکیل شده، ابهام وجود دارد.

۲ شامل شرکت ملی نفت ایران - تعهدات بند «ق» تبصره «۳» قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور و ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، شرکت ملی گاز ایران- تعهدات بند «ق» تبصره «۳» قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور و ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی - یارانه برق. شایان ذکر است که ردیف‌های مزبور، صرفاً درآمد و هزینه داشته و سایر اقلام آنها صفر است.

لازم به یادآوری است که تعداد شرکت‌های سودده و سر به سر در پیوست ۳ منضم به لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ صحیح نیست، زیرا ۳۱ شرکت آب و فاضلاب روستایی که در جدول ۲-۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ برای آنها جمعاً ۱،۶۰۰ میلیارد ریال کمک زیان تفکیکی تصویب شده، زیان‌ده هستند، ولی در پیوست ۳ لایحه بودجه، در سر فصل شرکت‌های دولتی سودده و سر به سر قرار داده شده‌اند. بر این اساس، باید در پیوست ۳، ضمن تجدید نظر در بودجه ۳۱ شرکت آب و فاضلاب روستایی، این شرکت‌ها را از سر فصل شرکت‌های سودده و سر به سر خارج و به شرکت‌های زیان‌ده اضافه کنند که به این ترتیب تعداد شرکت‌های زیان‌ده به ۴۰ عدد و شرکت‌های سودده و سر به سر به ۳۲۶ عدد اصلاح می‌شود. همچنین ذکر این نکته ضروری است که اساساً شرکت‌های دولتی از نظام بودجه استانی تبعیت نکرده و منظور کردن کمک زیان آنها در جدول ۲-۱۰ به تفکیک هر استان اشتباه است و لازم است با اصلاح پیشنهادی فوق، کمک زیان شرکت‌های مزبور از جدول ۲-۱۰ لایحه خارج شده و به جدول ۷ لایحه منتقل شود.

همچنین برای ۲۹ شرکت آب منطقه‌ای نیز در ردیف متفرقه جدول ۹ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (۵۲۰۰۰۰-۹) به میزان ۹۰۰ میلیارد ریال کمک زیان یک قلم درج شده است و این در حالی است که بودجه این شرکت‌ها همانند شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی در پیوست ۳ سر به سر تنظیم و ارائه شده است. ضروری است بودجه‌های مزبور نیز مورد بازبینی قرار گرفته و به سر فصل شرکت‌های زیان‌ده منتقل شوند. بدین ترتیب شرکت‌های زیان‌ده در پیوست ۳ به ۶۹ عدد بالغ خواهند شد و تعداد شرکت‌های سودده و سر به سر به ۲۹۷ عدد کاهش خواهد یافت.

۳-۱. مالیات و سود سهام شرکت‌های دولتی

در جدول ۳، مالیات شرکت‌های دولتی نشان داده شده است. بر این اساس مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی که در جدول ۵ لایحه درج می‌شود، در سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶، معادل ۳/۵ درصد کاهش و در مجموع مالیات شرکت‌های دولتی حدود ۱/۷ درصد کاهش داشته است.

جدول ۳. مالیات شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت

در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور (میلیارد ریال)

مالیات	قانون سال ۱۳۹۶	لایحه سال ۱۳۹۷	رشد (درصد)
مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی - وصول ماهانه یک دوازدهم رقم	۵۵،۳۷۳	۵۳،۴۱۴	-۳/۵
مالیات عملکرد شرکت‌های دولتی	۷۳،۴۷۲	۷۳،۲۷۴	-۰/۳
جمع	۱۲۸،۸۴۴	۱۲۶،۶۸۹	-۱/۷

مأخذ: همان.

در جدول ۴ سود سهام شرکت‌های دولتی نشان داده شده است. بر اساس این جدول، سود سهام معوقه شرکت‌های دولتی از افزایش قابل توجهی (۳۸/۸ درصد) در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ برخوردار است که نشان از عدم اجرای مواد (۴) و (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) دارد. ضمن آنکه سود سهام ابرازی شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶ از کاهشی معادل ۴/۶ درصد برخوردار است.

جدول ۴. سود سهام شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

(میلیارد ریال)

رشد (درصد)	لایحه سال ۱۳۹۷	قانون سال ۱۳۹۶	سود سهام شرکت‌های دولتی
-۴/۶	۱۰۵،۶۲۸	۱۱۰،۶۸۳	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت- علی‌الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی
۳۸/۸	۴۹،۳۷۲	۳۵،۵۶۸	سود سهام معوقه شرکت‌های دولتی
۰	۵،۰۰۰	۵،۰۰۰	سود سهام شرکت‌های با سهم دولتی کمتر از پنجاه درصد
۵/۸	۱۶۰،۰۰۰	۱۵۱،۲۵۰	جمع

مأخذ: همان.

شایان ذکر است که در جدول ۱۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور مبلغ ۱۰۸،۱۴۴ میلیارد ریال (شامل ۵۰ درصد سود ویژه به مبلغ ۶۴،۸۰۵ میلیارد ریال و سود سهام به مبلغ ۴۳،۳۳۹ میلیارد ریال) به‌عنوان سود سهام شرکت‌های دولتی درج شده است. در حالی که در ردیف ۱۳۰۱۰۱ جدول ۵ لایحه، مبلغ ۱۰۵،۶۲۸ میلیارد ریال (شامل ۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت- علی‌الحساب سال جاری) برای کلیه شرکت‌های دولتی پیشنهاد شده است (مطابق جدول ۴ بالا). نکته‌ای که وجود دارد این است که اگر مبلغ ۱،۵۱۷ میلیارد ریال که مربوط به سود سهام سایر سهام‌داران است^۱، از مبلغ ۱۰۸،۱۴۴ میلیارد ریال کسر شود، مبلغ ۱۰۶،۶۲۷ میلیارد ریال حاصل می‌شود که این مبلغ باید به جای مبلغ ۱۰۵،۶۲۸ میلیارد ریال در ردیف ۱۳۰۱۰۱ جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ درج شود. همچنین لازم به توضیح است که ردیف ۱۳۰۱۰۱ تحت عنوان سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود

۱. بخش اول ماده (۴) کلیه شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و بانک‌ها که در بودجه کل کشور برای آنها سود ویژه پیش‌بینی می‌شود موظف به واریز مالیات علی‌الحساب و سود سهام علی‌الحساب بودجه مصوب به‌صورت یک‌دوازدهم در هر ماه هستند.

۲. بند «ج» ماده (۲۸) شرکت‌های دولتی و بانک‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که در بودجه کل کشور برای آنها سود ویژه پیش‌بینی شده است، مکلفند حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) سود پیش‌بینی شده را هر سال با سازوکار ماده (۴) این قانون به حساب درآمد عمومی واریز نمایند.

۳. پیوست ۲ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷.

ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب سال جاری) کلیه شرکت‌های دولتی در جدول ۵ لایحه آورده شده است در حالی که شامل مبلغ ۱۸ میلیارد ریال سود سهام مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در جدول ۳-۱۱ پیوست ۳ نیز می‌باشد. از آنجایی که مؤسسات مزبور در قالب شرکت دولتی نبوده و به علت نداشتن سهام در سرمایه خود تحت سر فصل مزبور و به طور جداگانه در پیوست ۳ آورده می‌شوند، لذا احتساب سود سهام برای آنها محل ابهام است و نیاز به بررسی جداگانه دارد.

بخش دوم - تصویر شرکت‌های دولتی بر حسب حوزه فعالیت

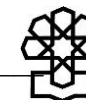
در این بخش، شرکت‌های دولتی به شرکت‌های حوزه نفت^۱، حوزه برق، حوزه بانک و بیمه و سایر شرکت‌ها تقسیم شده‌اند تا بتوان تصویر درستی از وضعیت شرکت‌های دولتی ارائه کرد. بر این اساس، ابتدا سهم منابع و مصارف، مالیات و سود سهام شرکت‌های دولتی به صورت مقایسه‌ای در هر یک از چهار حوزه مذکور بررسی شده و در ادامه منابع و مصارف ۳ حوزه نفت، برق و بانک و بیمه به تفکیک تحلیل شده‌اند.

۲-۱. مقایسه سهم منابع و مصارف بر حسب حوزه فعالیت از کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی همان‌طور که در جدول ۵^۲ ملاحظه می‌شود از ۳۷۷ شرکت دولتی مندرج در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، ۷۹ شرکت حوزه نفت و دو ردیف مربوط به شرکت ملی نفت و شرکت ملی گاز ایران، ۶۳/۹ درصد از کل منابع و مصارف را به خود اختصاص داده‌اند. سهم حوزه برق با ۴۳ شرکت و یک ردیف فرعی مربوط به یارانه برق، ۴/۸ درصد و سهم حوزه بانک و بیمه با ۱۱ شرکت (۹ بانک و ۲ بیمه)، ۱۳/۶ درصد است؛ بنابراین سهم این سه حوزه با مجموع ۱۳۳ شرکت، برابر با ۸۲/۲ درصد است و ۲۴۴ شرکت دیگر فقط سهمی معادل ۱۷/۸ درصد از کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی را دارا هستند.

شرکت‌های حوزه نفت بالاترین سهم را از تسهیلات بانکی (وام‌های داخلی و خارجی) نسبت به سایر حوزه‌ها دارد. ۹۷/۸ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به سایر شرکت‌ها تعلق دارد و سهم این شرکت‌ها از اعتبارات هزینه‌ای ۱۰۰ درصد است.

۱. شامل شرکت‌های نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی.

۲. ارقام مربوط به صورت منابع و مصارف به تفکیک حوزه‌های ارائه شده در پیوست ۱ آمده است.

جدول ۵. سهم منابع و مصارف حوزه نفت، برق، بانک و بیمه و سایر شرکت‌ها از کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور (درصد)

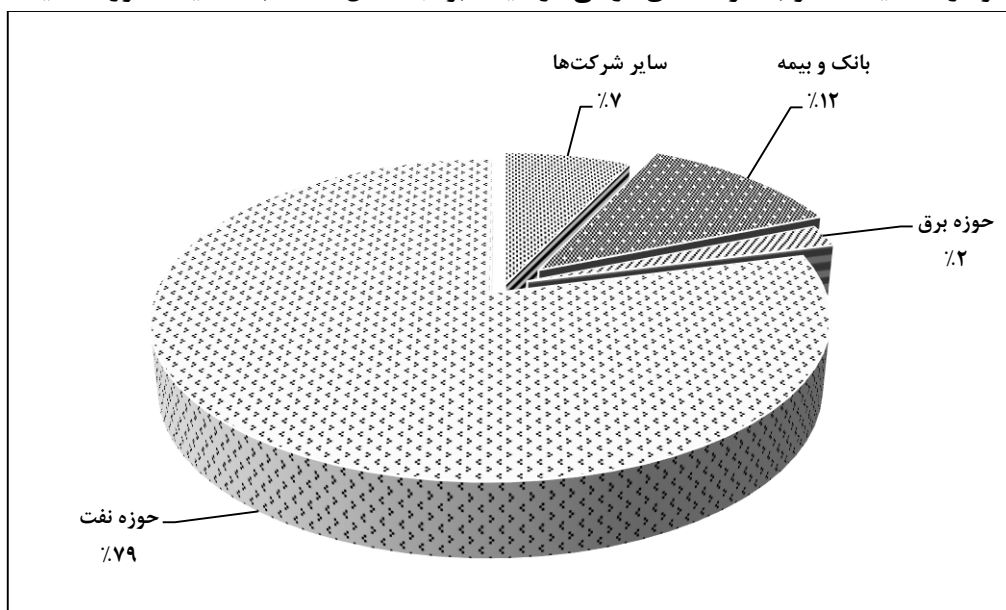
مصارف							منابع						
کل	سهم سایر شرکت‌ها	مجموع سهم ۳ حوزه	سهم حوزه بانک و بیمه	سهم حوزه برق	سهم حوزه نفت		کل	سهم سایر شرکت‌ها	مجموع سهم ۳ حوزه	سهم حوزه بانک و بیمه	سهم حوزه برق	سهم حوزه نفت	
۵,۹۳۸,۳۷۹	۱۴/۹	۸۵/۱	۱۷/۵	۲/۶	۶۵/۰	هزینه‌ها	۶,۲۲۰,۹۲۹	۱۴/۲	۸۵/۸	۱۷/۲	۲/۵	۶۶/۱	درآمد
۵۳,۴۱۴	۷/۱	۹۲/۹	۱۱/۷	۲/۲	۷۹/۰	مالیات	۲۲,۴۰۱	۱۰۰/۰	۰	۰	۰	۰	اعتبارات هزینه‌ای
							۱۰۹,۷۰۲	۹۷/۸	۲/۲	۰	۱/۹	۰/۳	اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای
۶۴۸,۰۵	۱۳/۵	۸۶/۵	۲۰/۰	۳/۷	۶۲/۸	۵۰ درصد سود ویژه	۵۵۶,۵۸۳	۳۷/۴	۶۲/۶	۰	۱۲/۷	۴۹/۹	تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۴۳,۳۳۹	۱/۲	۹۸/۸	۱/۱	۰/۶	۹۷/۱	سود سهام	۴۱۵,۹۶۹	۲۱/۵	۷۸/۵	۰	۲۰/۲	۵۸/۴	وام خارجی
۱۲۵	۰/۲	۹۹/۸	۹۹/۸	۰/۰	۰/۰	سایر حساب‌های تخصیص سود	۲۱,۴۱۶	۷۱/۱	۲۸/۹	۰	۲۵/۷	۳/۳	دارایی‌های جاری
۴۱۰,۳۱۴	۳۰/۵	۶۹/۵	۰/۰	۱۰/۰	۵۹/۶	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	۷۹۲,۸۷۲	۱۵/۲	۸۴/۸	۴/۸	۹	۷۱/۱	سایر دریافت‌ها
۱۶۸,۹۳۶	۱۱/۳	۸۸/۷	۰/۰	۲/۶	۸۶/۰	بازپرداخت وام‌های خارجی							
۴,۰۹۰	۹۱/۲	۸/۸	۰/۰	۸/۸	۰/۰	وجه اداره شده							
۲۹۲,۶۰۷	۱۷/۹	۸۲/۱	۰/۰	۲/۸	۷۹/۳	بازپرداخت ودیعه بدهی‌ها و سایر بازپرداخت‌ها							
۱,۳۵۵,۵۳۴	۲۹/۳	۷۰/۷	۱/۷	۱۴/۳	۵۴/۷	هزینه‌های سرمایه‌ای							
۳۳,۷۹۷	۱۵/۸	۸۴/۲	۸۴/۲	۰/۰	۰/۰	افزایش دارایی‌های جاری							
۸,۳۶۵,۳۴۱	۱۸/۰	۸۲/۰	۱۳/۳	۴/۸	۶۳/۹	جمع							
۲۲۵,۴۷۰	۲۵/۳	۷۴/۷	۳/۶	۶/۲	۶۵/۰	کسر ذخیره استهلاک منظور در هزینه جاری							
۸,۱۳۹,۸۷۱	۱۷/۸	۸۲/۲	۱۳/۶	۴/۸	۶۳/۹	جمع کل مصارف	۸,۱۳۹,۸۷۱	۱۷/۸	۸۲/۲	۱۳/۶	۴/۸	۶۳/۹	جمع کل منابع

مأخذ: همان.

۲-۲. مقایسه سهم مالیات و سود سهام بر حسب حوزه فعالیت از کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی

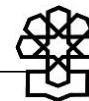
بر اساس نمودار ۱، از کل مالیات شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، ۷۹ درصد مربوط به شرکت‌های حوزه نفت، حدود ۱۲ درصد مربوط به بانک‌ها و بیمه‌ها و حدود ۲ درصد مربوط به شرکت‌های حوزه برق است. یعنی در مجموع ۹۳ درصد کل مالیات شرکت‌های دولتی متعلق به ۱۳۳ شرکت حوزه‌های مزبور است و تنها حدود ۷ درصد مالیات مربوط به ۲۴۴ شرکت دیگر است.

نمودار ۱. مالیات مصوب شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به تفکیک حوزه فعالیت

مأخذ: محاسبات پژوهش.

یک بررسی جزئی‌تر برای سهم هر یک از شرکت‌ها از مالیات سال ۱۳۹۷ شرکت‌های دولتی (جدول ۶)، مؤید آن است شرکت ملی نفت ایران ۳۸/۲۱ درصد، شرکت ملی گاز ایران ۱۵/۹۹ درصد، پالایش نفت اراک ۹/۸۵ درصد و بانک مرکزی ۹/۳۹ درصد از مالیات شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ سهم دارند. بدین ترتیب ۴ شرکت مزبور در مجموع سهمی حدود ۷۳ درصد از مالیات سال ۱۳۹۷ را دارا هستند.

جدول ۶. سهم شرکت‌ها از مالیات مصوب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

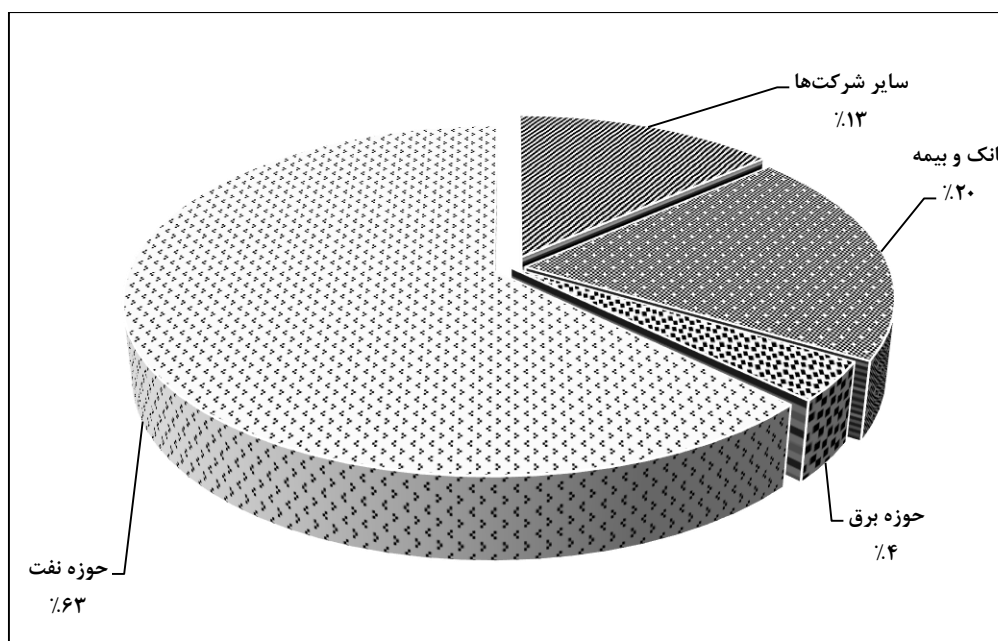
نام شرکت	سهم مالیاتی (درصد)
ملی نفت ایران	۳۸/۲۱
ملی گاز ایران	۱۵/۹۹
پالایش نفت اراک	۹/۸۵
بانک مرکزی	۹/۳۹
مجموع	۷۳/۴۴

مأخذ: همان.

همان‌طور که در نمودار ۲ مشخص است، از کل ۵۰ درصد سود ویژه شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۷، معادل ۶۳ درصد مربوط به شرکت‌های حوزه نفت، ۲۰ درصد مربوط به بانک‌ها و بیمه‌ها و حدود ۴ درصد نیز مربوط به شرکت‌های حوزه برق است که در مجموع سهم این سه حوزه از ۵۰ درصد سود ویژه، حدود ۸۷ درصد و سهم سایر شرکت‌ها حدود ۱۳ درصد است.

نمودار ۲. ۵۰ درصد سود ویژه مصوب شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

به تفکیک حوزه فعالیت

مأخذ: همان.

همان‌طور که در خصوص مالیات شرکت‌های دولتی بیان شد، معادل ۵۸/۲۳ درصد از ۵۰ درصد سود ویژه شرکت‌های دولتی نیز توسط چند شرکت که اسامی آنها در جدول ۷ آمده است، پرداخت می‌شود.

جدول ۷. سهم شرکت‌ها از ۵۰ درصد سود ویژه مصوب در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

نام شرکت	سهم ۵۰ درصد سود ویژه (درصد)
ملی گاز ایران	۲۶/۳۶
بانک مرکزی	۱۵/۴۹
پالایش نفت اراک	۱۱/۳۷
مجتمع گاز پارس جنوبی	۵/۰۱
مجموع	۵۸/۲۳

مأخذ: همان.

به طوری که ملاحظه می‌شود سهم شرکت ملی گاز ایران ۲۶/۳۶ درصد، بانک مرکزی ۱۵/۴۹ درصد، پالایش نفت اراک ۱۱/۳۷ درصد و سهم شرکت مجتمع گاز پارس جنوبی معادل ۵/۰۱ درصد است که سهم این ۴ شرکت از ۵۰ درصد سود ویژه سال ۱۳۹۷ شرکت‌های دولتی در مجموع معادل ۵۸/۲۳ است.

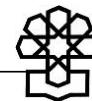
نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد این است که مبلغ ۵۰ درصد سود ویژه شرکت نفت در ستون سود سهام (سهم دولت) درج می‌شود^۱ و رقم قابل توجهی است. اگر رقم مزبور در ستون ۵۰ درصد سود ویژه درج می‌شد، سهم شرکت‌های نفتی از این سود به بیشتر از ۶۳ افزایش می‌یافت. همچنین به علت درج این عدد در ستون سود سهام (سهم دولت)، سهم شرکت‌های حوزه نفت از سود سهام در حال حاضر حدود ۹۷ درصد است (مطابق جدول ۵) که ۹۴ درصد آن، سود سهام (سهم دولت) شرکت ملی نفت ایران است.

۲-۳. شرکت‌های حوزه نفت

در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، ۸۱ شرکت و ردیف (مشمول بر ۷۹ شرکت و ۲ ردیف فرعی) در حوزه نفت، گاز، پالایش و پتروشیمی درج شده‌اند. بر اساس منابع و مصارف این شرکت‌ها (جدول ۸)، رشد درآمدها و هزینه‌ها در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۲۹/۶ و ۳۰/۴ درصد است که با احتساب سهم کاهشی برخی ردیف‌ها، عمدتاً معطوف به افزایش درآمد شرکت‌های ملی نفت ایران، پالایش و پخش و ملی گاز ایران و هزینه‌های مرتبط آنهاست.

بر اساس منابع و مصارف این حوزه، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با کاهشی معادل ۴۹/۲ درصد در لایحه سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ روبرو بوده و ضمناً تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی و وام خارجی به ترتیب از کاهش‌هایی معادل ۲۷/۲ درصد و ۴۷/۱ درصد برخوردار بوده است. در بخش مصارف نیز کاهش عمده‌ای در اقلام مربوط به هزینه‌های سرمایه‌ای منابع داخلی به میزان ۴۲/۳

۱. جزئیات لازم در این خصوص، در بخش ۲-۳ گزارش آمده است.

درصد و بازپرداخت ودیعه بدهی‌ها و سایر باز پرداخت‌ها و بازپرداخت وام‌های خارجی به ترتیب معادل ۲۳/۶ و ۱۹/۹ درصد دیده می‌شود.

شایان ذکر است که ردیف مربوط به اقلام دوبار منظوره شرکت‌های گازی در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ که همواره از درآمد - هزینه بودجه شرکت‌های سودده و سر به سر کسر می‌شد، به‌طور کلی حذف شده است. این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، معادل ۴۴،۴۴۰ میلیارد ریال بوده است که رقم قابل توجهی بوده و باید دلیل حذف آن مشخص شود.

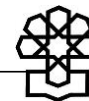
نکته قابل توجه دیگر آن است که برای شرکت ملی نفت ایران، رقم ۵۰ درصد سود ویژه در ستون تقسیم سود (سهم دولت) درج می‌شود. اعمال این روش برای درج سود این شرکت، عملاً موجب عدم اجرای حکم ماده (۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) است که کلیه شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و بانک‌ها که در بودجه کل کشور برای آنها سود ویژه پیش‌بینی می‌شود را موظف می‌کند تا مالیات علی‌الحساب و سود سهام علی‌الحساب بودجه مصوب خود را به‌صورت یک دوازدهم در هر ماه واریز کنند. به این ترتیب همان‌طور که پیش‌تر بیان شد اولاً با این سازوکار، سهم شرکت‌های حوزه نفت از مالیات کاهش می‌یابد (در حال حاضر سهم شرکت‌های حوزه نفت از مالیات شرکت‌های دولتی حدود ۶۳ درصد است)، ثانیاً سهم شرکت‌های این حوزه از سود سهام به حدود ۹۷ درصد افزایش می‌یابد که ۹۴ درصد آن مربوط به سود سهام شرکت ملی نفت ایران است.

بر این اساس، این گونه تغییرات هم خلاف قانون بوده و هم سهم حوزه‌های یادشده در اقلامی نظیر مالیات و ۵۰ درصد سود ویژه را غیر واقعی نشان می‌دهد. بنابراین اثر تفاهمات وزارت امور اقتصادی و دارایی در عدم اخذ مالیات و ۵۰ درصد سود ویژه شرکت ملی نفت ایران با سازوکار مصرح در مواد یادشده، بر لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به ویژه جدول ۵ منعکس می‌شود.

جدول ۸. جدول منابع و مصارف شرکت‌های حوزه نفت، گاز و پتروشیمی بر اساس قوانین بودجه سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیارد ریال)

مصارف					منابع				
رشد سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ (درصد)	لایحه سال ۱۳۹۷	قانون سال ۱۳۹۶	قانون سال ۱۳۹۵		رشد سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ (درصد)	لایحه سال ۱۳۹۷	قانون سال ۱۳۹۶	قانون سال ۱۳۹۵	
۳۰/۴	۳,۸۵۷,۹۱۴	۲,۹۵۹,۲۶۰	۲,۹۵۳,۵۵۱	هزینه‌ها	۲۹/۶	۴,۱۱۴,۰۳۶	۳,۱۷۴,۷۱۷	۳,۱۰۶,۴۴۱	درآمد
-۰/۴	۴۲,۲۰۳	۴۲,۰۳۲	۳۸,۵۹۰	مالیات	-۴۹/۲	۳۱۵	۶۲۱	۷۸۲	اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای
-۱/۲	۴۰,۶۸۹	۴۱,۱۹۰	۴۱,۷۷۱	۵۰ درصد سود ویژه	-۲۷/۲	۲۷۷,۸۳۹	۳۸۱,۶۲۲	۵۶۳,۸۸۱	تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۲/۶	۴۲,۰۷۱	۴۱,۰۰۹	۳۴,۷۷۹	سود سهام	-۴۷/۱	۲۴۲,۸۴۲	۴۵۹,۴۲۲	۱۷۲,۲۷۴	وام خارجی
.	.	.	.	سایر حساب‌های تخصیص سود	-۸۸/۶	۷۰۳	۶,۱۵۹	۵۰۶	دارایی‌های جاری
۹/۳	۲۴۴,۳۹۹	۲۲۳,۶۸۳	۳۲,۴۱۰	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	-۳۸/۷	۵۶۳,۴۴۴	۹۱۸,۸۹۴	۲۸۰,۳۶۱	سایر دریافت‌ها
-۱۹/۹	۱۴۵,۳۴۹	۱۸۱,۵۴۰	۶۰,۲۰۶	بازپرداخت وام‌های خارجی					
.	.	.	.	وجوه اداره شده					
-۲۳/۶	۲۳۲,۱۰۳	۳۰۳,۸۶۵	۲۱۴,۲۶۹	بازپرداخت ودیعه بدهی‌ها و سایر بازپرداخت‌ها					
-۴۲/۳	۷۴۰,۹۸۱	۱,۲۸۴,۸۶۴	۸۶۹,۱۶۴	هزینه‌های سرمایه‌ای					
-۱۰۰	.	۶,۳۹۴	۲,۹۷۳	افزایش دارایی‌های جاری					
۵/۲	۵,۳۴۵,۷۰۸	۵,۰۸۳,۸۳۷	۴,۲۴۷,۷۱۴	جمع					
۲/۹	۱۴۶,۵۲۹	۱۴۲,۴۰۲	۱۲۳,۴۶۸	کسر ذخیره استهلاک منظور در هزینه جاری					
۵/۲	۵,۱۹۹,۱۷۹	۴,۹۴۱,۴۳۴	۴,۱۲۴,۲۴۶	جمع کل مصارف	۵/۲	۵,۱۹۹,۱۷۹	۴,۹۴۱,۴۳۴	۴,۱۲۴,۲۴۶	جمع کل منابع

مأخذ: همان.

۴-۲. شرکت‌های حوزه برق

در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، ۴۳ شرکت و یک ردیف فرعی در حوزه برق درج شده‌اند. بر اساس منابع و مصارف جدول ۹، کاهش درآمدها و هزینه‌های شرکت‌های این حوزه در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ به ترتیب $۴۳/۶$ - و $۴۴/۵$ - درصد است. بیشترین سهم این کاهش به شرکت‌های «مادرتخصصی مدیریت تولید، انتقال و توزیع نیروی برق- توانیر»، «مدیریت شبکه برق ایران» و ردیف یارانه برق برمی‌گردد. شایان ذکر است که علیرغم کاهش در درآمد و هزینه به میزان یادشده و کاهش $۲۹/۷$ درصدی کل منابع و مصارف شرکت‌های برق در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶، مالیات و ۵۰ درصد سود ویژه شرکت‌های این حوزه، به ترتیب از افزایشی معادل $۲۲/۲$ درصد و ۲۲ درصد برخوردار است.^۱ به نظر می‌رسد با توجه به تصویر کلی منابع و مصارف این حوزه، نیاز به بررسی جزئیات بودجه شرکت‌های آن وجود دارد.

همان‌طور که در جدول ۹ ملاحظه می‌شود، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای شرکت‌های حوزه برق نیز همانند شرکت‌های حوزه نفت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کاهش است ($۴۹/۳$ -) و تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی و وام خارجی نیز به ترتیب معادل $۳۵/۱$ و $۴/۶$ درصد کاهش نشان می‌دهد. بدین ترتیب به نظر می‌رسد شرکت‌های حوزه برق نیز با مشکل تأمین منابع سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۷ مواجه خواهند بود.

علاوه بر این، در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ ردیف یارانه برق ذیل شرکت توانیر آمده بود که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، به دلیل انتقال بخشی از وظایف شرکت توانیر به شرکت مادرتخصصی تولید نیروی برق حرارتی به ذیل این شرکت منتقل شده است. (ردیف ۲۲۹۳۰۱ صفحه ۱۸ پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷). از آنجایی که این یارانه در منابع عمومی دولت ضمن لایحه محاسبه نشده است لذا لازم است ماهیت آن و محل تأمین آن مشخص و سپس در مورد ابقا یا عدم ابقای این ردیف تصمیم‌گیری شود.

همچنین برای دو شرکت «سهامی سازمان بهره‌وری انرژی ایران» و «انرژی‌های نو ایران» (ردیف‌های ۲۹۳۹۲۰ و ۲۹۳۹۳۰)، تمامی ستون‌های مربوطه در پیوست ۳، عدد صفر درج شده است که دلیل این شکل از ارائه بودجه این شرکت‌ها، مبهم است. لذا یا باید این دو شرکت از پیوست ۳ حذف شوند و یا برای آنها بودجه لازم محاسبه و درج شود.

۱. از آنجایی که هزینه شرکت‌های حوزه برق بیشتر از درآمد آنها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کاهش یافته است، سود (درآمد منهای هزینه) این شرکت‌ها نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶ افزایش پیدا کرده، در نتیجه مالیات و ۵۰ درصد سود سهام این شرکت‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵، رشد کرده است.

جدول ۹. صورت منابع و مصارف شرکت‌های حوزه برق در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیارد ریال)

رشد سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ (درصد)	لایحه سال ۱۳۹۷	قانون سال ۱۳۹۶	قانون سال ۱۳۹۵	مصارف	رشد سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ (درصد)	لایحه سال ۱۳۹۷	قانون سال ۱۳۹۶	قانون سال ۱۳۹۵	منابع
-۴۴/۵	۱۵۱.۴۳۶	۲۷۳.۰۹۸	۲۱۹.۲۳۹	هزینه‌ها	-۴۳/۶	۱۵۶.۲۲۲	۲۷۷.۰۲۲	۲۲۶.۳۵۳	درآمد
۲۲/۲	۱.۱۹۶	۹۷۹	۱.۷۷۵	مالیات	-۴۹/۳	۲۰.۵۳	۴۰.۴۹	۵.۸۳۴	اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای
۲۲	۲.۳۹۳	۱.۹۶۲	۳.۵۵۷	۵۰ درصد سود ویژه	-۳۵/۱	۷۰.۵۸۹	۱۰۸.۸۳۲	۶۳.۶۳۷	تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۶/۳	۲۵۲	۲۳۷	۳۱۵	سود سهام	-۴/۶	۸۳.۸۴۸	۸۷.۸۹۱	۶۹.۹۹۵	وام خارجی
.	.	.	.	سایر حساب‌های تخصیص سود	-۴۳/۸	۵.۴۹۷	۹.۷۸۹	۳۹	دارایی‌های جاری
-۴۶/۷	۴۰.۸۵۵	۷۶.۷۰۴	۶۴.۳۴۸	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	۷/۷	۷۱.۲۰۵	۶۶.۰۸۷	۸۷.۵۳۹	سایر دریافت‌ها
۱۴۱۳/۶	۴.۴۲۳	۲۹۲	۲۴۸	بازپرداخت وام‌های خارجی					
.	۳۶۰	۳۶۰	۱.۰۰۰	وجوه اداره شده					
۴۵/۶	۸.۱۲۶	۵.۵۸۲	۴.۰۶۸	بازپرداخت ودیعه بدهی‌ها و سایر بازپرداخت‌ها					
-۶	۱۹۴.۲۴۸	۲۰۶.۶۵۳	۱۶۹.۱۴۹	هزینه‌های سرمایه‌ای					
-۲۸/۹	۱۰	۱۴	۱.۲۶۵	افزایش دارایی‌های جاری					
-۲۸/۷	۴۰۳.۲۹۹	۵۶۵.۸۸۱	۴۶۴.۹۶۴	جمع					
۱۳/۷	۱۳.۸۸۶	۱۲.۲۱۴	۱۱.۵۶۸	کسر ذخیره استهلاک منظور در هزینه جاری					
-۲۹/۷	۳۸۹.۴۱۳	۵۵۳.۶۶۸	۴۵۳.۳۹۶	جمع کل مصارف	-۲۹/۷	۳۸۹.۴۱۳	۵۵۳.۶۶۸	۴۵۳.۳۹۶	جمع کل منابع

مأخذ: همان.

۵-۲. شرکت‌های حوزه بانک و بیمه

در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، ۱۱ بانک و بیمه در این حوزه درج شده‌اند. بر اساس منابع و مصارف جدول ۱۰، افزایش درآمدها و هزینه‌ها در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۸ و ۸/۸ درصد است و افزایش کل منابع و مصارف نیز معادل ۸ درصد است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود ۰/۸ درصد افزایش در هزینه‌ها نسبت به درآمدها، موجب کاهش مالیات و ۵۰ درصد سود ویژه به ترتیب معادل ۱۳/۳ و ۱۴/۵ درصد شده است. سهم عمده کاهش در مالیات و ۵۰ درصد سود ویژه متعلق به بانک مرکزی است که حدود ۲۰ درصد کاهش در مالیات و ۵۰ درصد سود ویژه آن در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ مشاهده می‌شود.

به‌طور کلی مالیات و سود ویژه همه بانک‌ها به‌غیر از بانک کشاورزی ایران (مالیات و ۵۰ درصد سود ویژه این بانک تغییری نکرده است)، در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش داشته است. نکته قابل توجه دیگر آن است که هزینه‌های سرمایه‌ای و ذخیره استهلاک در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ به ترتیب از افزایش‌هایی معادل ۲۳/۸ و ۱۷/۲ درصد برخوردار است. با توجه به آنکه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای بانک‌ها و بیمه‌ها صفر است، افزایش در هزینه‌های سرمایه‌ای آنها تنها از محل منابع داخلی تأمین شده است.

جدول ۱۰. صورت منابع و مصارف شرکت‌های حوزه بانک و بیمه در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیارد ریال)

رشد سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ (درصد)	لایحه سال ۱۳۹۷	قانون سال ۱۳۹۶	قانون سال ۱۳۹۵	مصارف	رشد سال نسبت ۱۳۹۷ به سال ۱۳۹۶ (درصد)	لایحه سال ۱۳۹۷	قانون سال ۱۳۹۶	قانون سال ۱۳۹۵	
۸/۸	۱,۰۴۲,۰۵۲	۹۵۸,۱۶۴	۸۷۵,۵۶۷	هزینه‌ها	۸	۱,۰۶۸,۰۳۹	۹۸۸,۵۴۹	۹۲۴,۰۵۸	درآمدها
-۱۳/۳	۶,۲۴۳	۷,۱۹۶	۱۱,۸۸۴	مالیات	-	۰	۰	۰	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
-۱۴/۵	۱۲,۹۹۳	۱۵,۱۹۳	۲۴,۲۴۶	۵۰ درصد سود ویژه	-	۰	۰	۰	تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
-۳۹/۸	۴۷۸	۷۹۵	۵۷۲	سود سهام	-	۰	۰	۰	وام‌های خارجی
-۱۳/۲	۱۲۵	۱۴۴	۲۳۸	سایر حساب‌های تخصیص سود	-	۰	۰	۰	دارایی‌های جاری
-	۰	۰	۰	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	۶/۱	۳۷,۷۲۰	۳۵,۵۶۱	۲۹,۴۶۹	سایر دریافت‌ها
-	۰	۰	۰	بازپرداخت وام‌های خارجی					
-	۰	۰	۰	وجوه اداره شده					
-	۰	۰	۰	بازپرداخت ودیعه، بدهی‌ها و سایر باز پرداخت‌ها					
۲۳/۸	۲۳,۵۰۸	۱۸,۹۹۴	۱۸,۲۲۸	هزینه‌های سرمایه‌ای					
-۶/۸	۲۸,۴۵۳	۳۰,۵۳۱	۲۸,۶۷۷	افزایش دارایی‌های جاری					
۸	۱,۱۱۳,۸۵۲	۱,۰۳۱,۰۱۶	۹۵۹,۴۱۳	جمع					
۱۷/۲	۸,۰۹۴	۶,۹۰۶	۵,۸۸۵	کسر می‌شود: ذخیره استهلاک منظور در هزینه جاری					
۸	۱,۱۰۵,۷۵۸	۱,۰۲۴,۱۰۹	۹۵۳,۵۲۸	جمع کل مصارف	۸	۱,۱۰۵,۷۵۸	۱,۰۲۴,۱۰۹	۹۵۳,۵۲۸	جمع کل منابع

مأخذ: همان.

همان‌طور که ملاحظه شد، در واقع وقتی سخن از کاهش یا افزایش ارقام منابع و مصارف شرکت‌های دولتی است، باید به منابع و مصارف چند حوزه مذکور مراجعه کرد و علت تغییرات را در آن حوزه‌ها جستجو کرد، زیرا این شرکت‌ها سهم عمده‌ای از کل منابع و مصارف شرکت‌های دولتی را به خود اختصاص داده‌اند.

بخش سوم - واگذاری‌ها

برای بررسی واگذاری شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، می‌توان این بخش را در دو سر فصل منابع حاصل از واگذاری و مصارف واگذاری مورد بررسی قرار داد که در ادامه آمده است.

۳-۱. منابع حاصل از واگذاری

یکی از منابع دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، درآمد حاصل از واگذاری‌هاست. این منابع به تفکیک در بخش واگذاری دارایی‌های مالی جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ در بندهای «۵» (ردیف‌های ۳۱۰۵۰۱، ۳۱۰۵۰۲ و ۳۱۰۵۱۵) و «۸» (ردیف ۳۱۰۸۰۱) آورده شده است. مقایسه ارقام مربوطه طی سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷، در جدول ۱۱ انجام شده است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، منابع حاصل از واگذاری از ۱۰۵،۰۰۰ میلیارد ریال در سال قانون بودجه سال ۱۳۹۶ به ۶۵،۰۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کاهش (حدود ۳۸ درصد) پیدا کرده است. پیش‌بینی می‌شود برای سال ۱۳۹۷، عملکرد منابع برابر با ۴۰،۲۰۰ میلیارد ریال باشد. همچنین پیش‌بینی می‌شود برای سال ۱۳۹۷، عملکرد برای «منابع حاصل از واگذاری سهام، سهم‌الشرکه، اموال، دارایی و ... (ردیف ۳۱۰۵۰۲ قوانین و لوایح بودجه)» ۵،۵۰۰ میلیارد ریال باشد که نسبت به ۱۲،۲۰۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، تحقق حدود ۴۵ درصد را نشان می‌دهد.

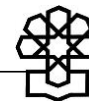
به‌علاوه پیش‌بینی می‌شود عملکرد «منابع حاصل از فروش سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی (ردیف ۳۱۰۵۱۵ قوانین و لوایح بودجه)» طبق محاسبات مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی برابر با ۲۰۰ میلیارد ریال (تحقق ۴۰ درصدی). علاوه بر این، پیش‌بینی می‌شود برای سال ۱۳۹۷، عملکرد برای «واگذاری باقیمانده سهام دولت در بانک‌ها و بیمه‌ها (ردیف ۳۱۰۸۰۱ قوانین و لوایح بودجه)» ۱،۰۰۰ میلیارد ریال باشد؛ یعنی تحقق حدوداً ۲۶ درصدی نسبت به ۳،۵۰۰ میلیارد ریال لایحه بودجه سال ۱۳۹۷.

جدول ۱۱. منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌ها در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

(میلیارد ریال)

سال ۱۳۹۷			سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۵		عنوان درآمدی
برآورد مرکز پژوهش‌ها	برآورد میزان تحقق براساس روند سالیان گذشته	لایحه	عملکرد تا ۱۳۹۶/۰۹/۲۴	قانون	عملکرد	قانون	
۲۸،۰۰۰	۴۰،۰۰۰	۴۸،۸۰۰	۲۸،۰۵۴	۷۹،۰۰۰	۷۷،۷۴۸	۱۱۵،۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی (ردیف ۳۱۰۵۰۱)
۵،۵۰۰	۰	۱۲،۲۰۰	۱۷۳	۲۲،۰۰۰	۳،۹۶۷	۴۵،۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری سهام، سهم‌الشرکه، اموال، دارایی و ... (۳۱۰۵۰۲)
۵۰۰	۲۰۰	۵۰۰	۹۸	۵۰۰	۲۶۶	۵۰۰	منابع حاصل از فروش سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی (۳۱۰۵۱۵)
۱،۰۰۰	۰	۳،۵۰۰	۰	۳،۵۰۰	۵۰	۵،۰۰۰	واگذاری باقیمانده سهام دولت در بانک‌ها و بیمه‌ها (۳۱۰۸۰۱)
-	-	-	۲۵	-	۱،۲۴۷	-	تسویه بدهی کارکنان صندوق بازنشستگی فولاد
-	-	-	۴،۲۸۵	-	۴،۳۳۹	-	واریز به سایر حساب‌های خزانه در راستای بندهای قانون بودجه سالیانه کل کشور
-	-	-	۰	-	۷۶،۶۹۷	-	تهاتر منابع حاصل از واگذاری با بدهی دولت به اشخاص
۳۵،۰۰۰	۴۰،۲۰۰	۶۵،۰۰۰	۳۲،۶۳۵	۱۰۵،۰۰۰	۱۶۴،۳۱۵	۱۶۵،۵۰۰	مجموع

مأخذ: سازمان خصوصی‌سازی و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷.

۳-۲. مصارف واگذاری

مصارف منابع حاصل از واگذاری بر اساس ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی در ۸ بند مشخص شده است،^۱ ولی در بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، به دولت اجازه داده شده است که مصارف مربوط به واگذاری بنگاه‌های دولتی را از طریق جدول ۲۱۳ و ۲۱۸ لایحه مزبور پرداخت کند. در جدول ۱۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با عنوان «اعتبارات موضوع ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی»، ۸ بند مصرح در ماده (۲۹) مذکور عیناً آمده است. ولی جدول ۱۸، مربوط به بازپرداخت بدهی‌ها و تعهدات دولت از طریق بخشی از وجوه حاصل از واگذاری‌ها است. در خصوص این ۲ جدول نکاتی وجود دارد که در ادامه به آنها اشاره شده است:

– در جدول ۱۳ تنها ردیف ۳۱۰۵۰۱ جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با رقمی معادل ۴۸،۸۰۰ میلیارد ریال از منابع حاصل از واگذاری آمده است و مابقی این منابع، (ردیف ۳۱۰۵۰۲ به میزان ۱۲،۲۰۰ میلیارد ریال) به پرداخت دیون در جدول ۱۸ اختصاص یافته که انطباقی با ماده (۲۹) قانون مذکور و اصلاحات بعدی آن ندارد.

– اگر چه به استناد احکامی نظیر بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور منابع حاصل از واگذاری علیرغم صراحت ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، باید صرف بازپرداخت بدهی‌ها و تعهدات دولت شود (جدول ۱۸)، اما از حدود حکم لایحه بودجه نیز تخطی شده و جدول ۱۸ شامل ردیف‌هایی همچون تکمیل طرح‌ها، اجرای برخی قوانین یا افزایش سرمایه و احداث سالن‌های ورزشی و نظایر آن می‌شود (ردیف‌های ۴، ۵، ۶، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۱۶)، که ماهیت دیون و بدهی نداشته و منطبق بر حکم یادشده نیست.

– عبارت ذیل جدول ۱۳ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷^۴، خود یک حکم قانونی است که متأسفانه به علت تصویب مفاد بند «د» ماده (۲۸)^۵ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، علیرغم آنکه اساساً هیچ‌گونه توضیحی در لوائح بودجه نباید پذیرفته شود، مگر آنکه برای آن حکم قانونی یا تبصره در ماده واحده پیش‌بینی شده باشد، قابل اعتراض نیست. ضمناً آیا پذیرفتنی است که «سایر منابع بودجه» که معلوم نیست کدامین ردیف‌ها هستند، برای جبران کسری ردیف‌های ذکر شده در توضیح، مورد استفاده واقع شوند و آیا ردیف‌های فرضی مورد نظر، در صورت تحقق این حکم، با کمبود اعتبار مواجه نخواهند شد؟ به هر حال درج این‌گونه مطالب به نوعی خدشه‌دار کردن اختیارات مجلس شورای اسلامی از حیث ضرورت ارائه اصلاح بودجه و خلاف اصل شفافیت است. اگرچه، در قانون

۱. رجوع شود به پیوست ۲.

۲. رجوع شود به پیوست ۳.

۳. رجوع شود به پیوست ۴.

۴. در صورت عدم تحقق منابع پیش‌بینی شده برای واگذاری شرکت‌های دولتی، اعتبارات مندرج در بندهای «۱»، «۲»، «۳»، «۴» و «۵» این جدول از محل سایر منابع پیش‌بینی شده در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور قابل تأمین خواهد بود.

۵. اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی و کمک‌ها و سایر اعتبارات و ردیف‌های مندرج در جداول قوانین بودجه سنواری به شرح عناوین و ارقام جداول مذکور فقط در حدود وصولی درآمدها و سایر منابع عمومی به شرح عناوین و ارقام مندرج در جداول مربوط قوانین یادشده براساس مفاد موافقتنامه‌های متبادله دستگاه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و در حدود ابلاغ و تخصیص اعتبار از سوی سازمان مذکور، با رعایت سازوکار موضوع ماده (۲۰) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ قابل تعهد، پرداخت و هزینه است.

بودجه سال ۱۳۹۶ نیز به همین نحو پیشنهاد و تصویب شده است.

— با مقایسه جدول ۱۳ در لایحه سال ۱۳۹۷ و قانون سال ۱۳۹۶، ملاحظه می‌شود که ردیف‌های مربوطه در هر دو جدول یکسان است، اما مجموع اعتبارات پیش‌بینی شده برای این بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶ حدود ۳۸ درصد کاهش یافته و از ۷۹،۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ به ۴۸،۸۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ رسیده است.

— با مقایسه جدول ۱۸ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و قانون بودجه سال ۱۳۹۶، ملاحظه می‌شود که ردیف‌های ردیف‌های ۴، ۵، ۶، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۱۶ این جدول در قانون سال ۱۳۹۶، از لایحه سال ۱۳۹۷ حذف شده‌اند و مجموع اعتبارات مربوط به این بخش در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ حدود ۴۴ درصد کاهش یافته و از ۲۲،۰۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ به ۱۲،۲۰۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۷ رسیده است.

— در اصل جداول ۱۳ و ۱۸ و حکم بند «لف» تبصره «۲» لایحه بوده سال ۱۳۹۷، اصلاحیه ماده (۲۹) قانون مذکور و برخی^۱ اصلاحیه‌های بعدی آن است. به هر حال به مصلحت نیست که تبصره‌های بودجه، احکام دائمی را مورد خدشه و اصلاح قرار دهند.

۳-۳. عملکرد واگذاری‌ها از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان آبان‌ماه سال جاری

مطابق با اطلاعات اخذ شده از سازمان خصوصی‌سازی، از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان آبان‌ماه سال جاری، ۲۳۸ مورد واگذاری انجام شده که تنها ۸ مورد آن مربوط به واگذاری شرکت‌های دولتی بوده و ۳۰ مورد بعدی واگذاری مایملک دولتی (اعم از زمین، عرصه و اعیان و جایگاه‌های سوخت) بوده است. ۳۲ مورد از این واگذاری‌ها مربوط به «شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران» بوده، سهم «سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)» و «شرکت پشتیبانی امور دام کشور» هر کدام ۲ شرکت بوده و «سازمان خصوصی‌سازی» و «شرکت ملی صنایع پتروشیمی» نیز هر یک با ۱ مورد، ۳۸ مورد واگذاری از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان آبان‌ماه سال ۱۳۹۶ را تشکیل می‌دهند.

همچنین بنابر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس در رابطه با نظارت بر نحوه اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی منتشره در آذرماه ۱۳۹۶، در دولت‌های دهم و یازدهم به ترتیب ۴۲ شرکت از گروه یک و ۵۲ شرکت از گروه دو گروه‌بندی سه‌گانه موضوع ماده (۲) قانون مذکور خارج شده و در گروه چهارمی تحت عنوان «خروج از فهرست» طبقه‌بندی شده که وضعیت آنها بلا تکلیف است و ضرورت دارد هر چه سریع‌تر تعیین تکلیف شوند، بالاخص که در میزان منابع واگذاری سال ۱۳۹۷ نیز می‌تواند تأثیرگذار باشد.

۱. مبالغ ردیف‌های ۲۱۰۵۱۵ به میزان ۵۰۰ میلیارد ریال و ۲۱۰۸۰۱ به میزان ۲،۵۰۰ میلیارد ریال به موجب اصلاحیه‌های دیگری به ترتیب به وزارت جهاد کشاورزی و افزایش سرمایه در بانک‌های دولتی اختصاص داده شده است.

۲. رجوع شود به پیوست ۵.

بخش چهارم - تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور و پیشنهادهای اصلاحی

۴-۱. بندهای «الف» و «ب» تبصره «۲»

الف) بند «الف»

در بند «الف» تبصره «۲»، به دولت اجازه داده شده است که مصارف مربوط به واگذاری بنگاه‌های دولتی را از طریق جداول ۱۳ و ۱۸ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ پرداخت کند. علیرغم اصلاحیه‌های ماده (۳) قانون مذکور، اختصاص ۷۰ درصد منابع ناشی از واگذاری‌های شرکت‌های تابعه و وابسته سازمان‌های توسعه‌ای مد نظر قرار نگرفته است که به منظور انجام وظایف توسعه‌ای، مورد درخواست سازمان‌های مزبور می‌باشد.

ب) بند «ب»

در بند «ب» تبصره «۲»، شرکت‌های در حال واگذاری در سال ۱۳۹۷ مشمول حکم ماده (۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) واقع شده‌اند. ضمناً مادام که شرکت‌های مزبور شرکت دولتی محسوب شوند، اعم از آنکه در حال واگذاری یا غیر آن باشند، مشمول حکم ماده مزبور محسوب می‌شوند و لذا نیازی به تکرار آن طی بند «ب» وجود ندارد. بنابراین پیشنهاد حذف این بند ارائه می‌شود.

۴-۲. بندهای «الف» و «و» تبصره «۷»

الف) بند «الف»

طی این بند پیشنهاد شده عبارت «واریز به خزانه‌داری کل کشور» در ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور به عبارت «واریز به حساب تمرکز وجوه شرکت‌های دولتی نزد خزانه‌داری کل کشور» اصلاح و تغییر داده بشود. ضمن اینکه این اصلاح یک ضرورت است لکن لازم است در یک قانون دائمی به تصویب رسانده شود.

ب) بند «و»

مفاد این بند عیناً مفاد بند «و» تبصره «۷» بودجه سال ۱۳۹۶ است. در آیین‌نامه اجرایی این بند مصوب ۱۳۹۶/۳/۳ هیئت وزیران در قسمت تهاتر مطالبات با بدهی‌های سازمان‌های توسعه‌ای موضوع تبصره (ایدرو، ایمیدرو و شرکت ملی صنایع پتروشیمی) بر خلاف مفاد تبصره، «شرکت‌های دولتی تابعه» اضافه شده که مورد ایراد کمیسیون اصل چهل و چهارم واقع شده و از نتیجه نهایی آن اطلاعی در دست نیست. به نظر می‌رسد اقداماتی از این دست مانع اجرای این بند و تکرار آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ شده است. لازم به یادآوری است که طبق این بند از تبصره، سهم سازمان‌های توسعه‌ای (۷۰ درصد منابع ناشی از واگذاری شرکت‌های تابعه و وابسته) مبنای تهاتر مطالبات سازمان‌های مذکور با بدهی‌های آنها به دولت بابت مالیات و سود سهام شده است. لذا لازم است این تبصره ضمن مشخص کردن سهم

مشارکت در تأمین سرمایه بانک تخصصی صنعت و معدن از موارد غیر آن (۷۰ درصد منابع ناشی از واگذاری)، مورد اصلاح واقع گردد.

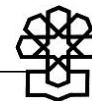
۳-۴. بند «ج» تبصره «۱۰»

سازوکار تسویه دیون صندوق بازنشستگی فولاد در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ در بند «ه» تبصره «۷» ذکر شده بود. علاوه بر آن، در ردیف ۱۹ جدول ۱۸ قانون مزبور نیز، میزان دقیق این دیون حدود ۴،۵۵۰ میلیارد ریال درج شده بود. بنابراین طبق قانون بودجه سال ۱۳۹۶، مقرر شده بود دیون صندوق بازنشستگی فولاد از طریق منابع عمومی دولت، به میزان یادشده، تأمین شود. همچنین در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، در جدول ۹ و در قسمت اعتبارات متمرکز درآمد - هزینه، ردیف ۹۳-۵۳۰۰۰۰۰ با اعتباری معادل ۱۰۰۰ میلیارد ریال به «تأمین مستمری بازنشستگان صنعت فولاد» اختصاص یافته و ردیف ۱۴۶-۵۳۰۰۰۰ همین قسمت نیز با اعتباری معادل ۶۰۰۰ میلیارد ریال به موضوع صندوق بازنشستگی فولاد و اختصاص ۴۳ درصد درآمد حاصل از ردیف درآمدی ۱۳۰۴۲۳ (درآمد حاصل از واگذاری، استخراج و فروش معادن) و ۱۳۰۴۱۹ (درآمد حاصل از حق انتفاع پروانه بهره‌برداری از معادن) به آن حکایت دارد. بنابراین مجموع اعتبارات مربوط به تأمین دیون، مستمری بازنشستگان و اعتبارات مربوط به ردیف ۱۴۶-۵۳۰۰۰۰ برای صندوق بازنشستگی فولاد، حدود ۱۱،۵۵۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ بوده است.

در بند «ج» تبصره «۱۰» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، اشاره شده وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است از طریق سازمان خصوصی‌سازی آن قسمت از سهام و دارایی‌های متعلق به مؤسسه صندوق بازنشستگی کارکنان فولاد را که کنترلی بوده و یا زیان‌ده و کم‌بازده هستند، مطابق مقررات مربوط به قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی به فروش برساند و منابع حاصله را در اختیار صندوق قرار دهد. ضمناً حسب این بند دولت موظف شده است از منابع حاصل از واگذاری سهام و دارایی‌های مذکور و اجرای بند «پ» ماده (۱۲) قانون برنامه ششم توسعه^۱، تعهدات مالی صندوق مزبور را برای خرید سهام غیرمدیریتی (کمتر از ۵ درصد) که از طریق سازمان خصوصی‌سازی عرضه شده و یا می‌شود، تهاتر و تسویه کند. از آنجایی که منابع مزبور در اختیار صندوق قرار داده می‌شود، لذا باید انعکاسی در جداول بودجه داشته باشد.

لازم به یادآوری است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، ردیف مربوط به دیون صندوق بازنشستگی فولاد از جدول ۱۸ حذف شده و همچنین ردیف‌های مربوط به این صندوق از قسمت اعتبارات متمرکز درآمد - هزینه جدول ۹ نیز حذف و به قسمت اعتبارات ردیف‌های موردی (موقت) همین جدول در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ منتقل شده است. بر اساس ردیف ۴۳-۵۵۰۰۰۰ قسمت اعتبارات ردیف‌های

۱. حداکثر طی مدت سه سال، کلیه تعهدات حال و آتی صندوق - به میزاني که براساس مطالعات محاسبه بیمه‌ای برای تعیین ارزش فعلی تعهدات آتی (اکچوئری) که حداکثر طرف مدت سه ماه به تأیید سازمان حسابرسی کشور می‌رسد و مورد تأیید سازمان قرار می‌گیرد - با منابع حاصل از واگذاری سهام، سهم‌الشرکه، اموال شرکت‌ها، امتیازات، حقوق بهره‌برداری از معادن و حقوق مالی دولت و سایر منابع حسب مورد از طریق سازمان خصوصی‌سازی و خزانه‌داری کل کشور پرداخت خواهد شد. میزان واگذاری‌ها هر ساله در بودجه‌های سالانه پادار خواهد گردید.

موردی (موقت)، ۲۵،۰۰۰ میلیارد ریال اعتبار برای «کمک به پرداخت مستمری بازنشستگان صندوق بازنشستگی فولاد» اختصاص یافته است که از افزایشی معادل ۱۱۶ درصد برخوردار است.

۴-۴. بند «د» تبصره «۱۲»

بند «د» تبصره «۱۲» درای ابهامات فراوانی است، زیرا منظور از دستگاه‌های اجرایی مستقر در شهرستان روشن نیست. زیرا می‌تواند شرکت‌ها را نیز شامل شود (مستقر در شهرستان). از آنجایی که شرکت‌ها تابع نظام بودجه استانی نبوده و ضمناً ساختمان‌های ملکی آنها بخشی از ارزش ویژه آنها را تشکیل می‌دهد، لذا نباید اجازه فروش آنها به استناداران داده شود. به‌علاوه اگر منظور، واحدهای شهرستانی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی باشد، مالکیت ساختمان‌های این دسته از دستگاه‌ها نیز اغلب با دولت است. لذا تصویب این بند از تبصره «۱۲» با نگرش فعلی، مشکلاتی را در عمل به وجود خواهد آورد. بالاخص که در بند «ب» تبصره «۱۲» فروش و اموال و دارایی‌های مازاد در اختیار دستگاه‌های اجرایی با ترتیباتی پیش‌بینی و منابع آن در ردیف ۳۶-۵۳۰۰۰۰ جدول ۹ لایحه لحاظ شده است. بنابراین پیشنهاد حذف این تبصره ارائه می‌شود.

۴-۵. بندهای «الف» و «ب» تبصره «۱۴»

الف) بند «الف»

در بند «الف» تبصره «۱۴» منابع سازمان هدفمندی یارانه‌ها تا مبلغ ۳۷۰،۰۰۰ میلیارد ریال برای اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها مد نظر قرار گرفته است و این در حالی است که در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (بخش شرکت‌های زیان‌ده)، مبلغ مذکور کماکان معادل منابع قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و به میزان ۴۸۰،۰۰۰ میلیارد ریال درج شده که صحیح نیست و ضرورت اصلاح آن وجود دارد، زیرا معادل مبلغ ۱۱۰،۰۰۰ میلیارد ریال اضافه‌تر از رقم موضوع این بند از تبصره اعلام شده است.

در صورتی که سهمی از ۱۰۰ درصد منابع حاصله از مابه‌التفاوت قیمت حامل‌های انرژی در سال ۱۳۹۷ نسبت به قیمت این حامل‌ها در ابتدای سال ۱۳۹۶ (اعم از عوارض و مالیات موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده و سهم شرکت ملی نفت ایران موضوع بند «الف» ماده (۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)) مصرح در بند «الف» تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، یعنی مبلغ ۱۷۴،۰۰۰ میلیارد ریال به آن اضافه شود، رقم مزبور نیز باید مورد تجدید نظر واقع شده و در پیوست ۳ به همان میزان اصلاح شود.

ب) بند «ب»

در بند «ب» تبصره «۱۴» لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور، تغییر نام سازمان هدفمندی یارانه‌ها به صندوق رفاه اجتماعی^۱ و اصلاح اساسنامه آن، از جهت موضوع و دیگر ابعاد به‌منظور انجام مأموریت

۱. در جزء «۴» بند «ب» ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه، نام این سازمان همان هدفمندی یارانه‌ها آمده است.

جدید تحت نظر وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مد نظر قرار گرفته است. در این بند از تبصره ضرورت دارد علاوه بر تعیین تکلیف اموال و دارایی‌ها، تکلیف پرسنل، امکانات، تسهیلات، دیون و تعهدات روشن و وظایف این صندوق به‌طور مشخص برشمرده شود، زیرا صرف انتخاب نام در زیر مجموعه وزارت مذکور، تعیین‌کننده نوع وظایف نیست؛ بالاخص که بر اساس مفاد این بند وظایف جدیدی برای این سازمان مد نظر قرار گرفته است.

لازم به یادآوری است که اگر علی‌رغم ماهیت حقوقی سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها (شرکت دولتی)، صندوق شدن آن مد نظر قرار گیرد با توجه به قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی، مشکلات زیادی متوجه سازمان مزبور خواهد شد. زیرا قانون مزبور در سه حوزه بیمه‌ای، حمایتی و توانبخشی و امداد و نجات تکالیفی را مشخص کرده که انطباق آن با ماهیت فعالیت‌های سازمان یادشده و موارد مصرف یارانه‌ها مصرح در قانون هدفمندسازی یارانه‌ها که در ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه مورد اصلاح واقع شده، محل تردید است. لذا تغییر شکل سازمان مزبور به صندوق ضمن لایحه بودجه یکساله مورد تأیید نیست. لکن در صورتی که تبدیل سازمان مزبور به صندوق خارج از قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی کماکان مد نظر قرار گیرد، باید شکل حقوقی صندوق مشخصاً مورد تصریح واقع شده و با توجه به حساسیت وظایف آن، اساسنامه لازم طی لایحه‌ای برای تصویب به مجلس شورای اسلامی ارائه شود.

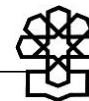
۴-۶. اجزای «۱»، «۲» و «۳» بند «الف» و بندهای «ب» و «ج» تبصره «۱۵»

الف) جزء «۱» بند «الف»

جزء «۱» بند «الف» تبصره «۱۵» نافی استقلال شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی دولتی (که در پیوست ۳ تحت عنوان شرکت تولید نیروی برق منجیل و نظایر آن آمده است و کلمه حرارتی را در عنوان ندارد) و شرکت‌های برق منطقه‌ای بوده و معلوم نیست چرا علی‌رغم استقلال شرکت‌های یادشده از شرکت توانیر و شرکت مادر تخصصی نیروی برق حرارتی، در نظر است منابع بودجه مصوب شرکت‌های یادشده را بابت رد دیون یا سرمایه‌گذاری در توسعه نیروگاه حرارتی و توسعه شبکه انتقال کشور به ۲ شرکت ذکرشده انتقال دهند. بالاخص که در پیوست ۳ بودجه شرکت‌های مذکور (برق منطقه‌ای و برق حرارتی) همانند سایر شرکت‌های دولتی به‌صورت مستقل و جداگانه تنظیم شده و برای آنها مالیات و سود سهام در نظر گرفته شده است و آثار این تبصره در باب اختصاص منابع یادشده انعکاسی در بودجه‌های آنها ندارد. لذا تصویب چنین احکامی به مصلحت تشخیص داده نمی‌شود و پیشنهاد حذف آن ارائه می‌شود.

ب) اجزای «۲» و «۳» بند «الف»

اجزای «۲» و «۳» بند «الف» تبصره «۱۵» به‌ترتیب در مورد شرکت تولید و توسعه انرژی اتمی ایران و

شرکت بهره‌برداری نیروگاه اتمی بوشهر و شرکت‌های فروشنده برق نیروگاه‌های آبی نیز دقیقاً مشابه جزء «۱» بند «الف» تبصره «۱۵» و توضیحات آن از حیث سازوکار پیش‌بینی شده می‌باشد. بنابراین پیشنهاد حذف این دو جزء ارائه می‌شود.

ج) بند «ب»

در این بند از تبصره «۱۵»، نقل و انتقال اموال و دارایی‌ها و قراردادهای به شرط تملیک شرکت مادر تخصصی توانیر به شرکت‌های توزیع نیروی برق از پرداخت هرگونه مالیات و سود سهام ابرازی معاف اعلام شده است. از آنجایی که اولاً شرکت‌های توزیع نیروی برق خصوصی بوده و ثانیاً معلوم نیست چرا باید این نقل و انتقال اموال و دارایی‌ها و قراردادهای بدون دریافت وجه صورت پذیرد و ثالثاً معافیت مالیاتی مغایر بند «الف» ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه است، لذا پیشنهاد حذف این بند از تبصره ارائه می‌شود.

د) بند «ج» تبصره «۱۵»

در این بند از تبصره به دولت (شرکت توانیر)، اجازه داده شده از محل مطالبات خود از شرکت‌های توزیع نیروی برق نسبت به افزایش سرمایه در این شرکت‌ها اقدام و سپس وزارت امور اقتصادی و دارایی در اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، سهام مازاد بر ۴۹ درصد شرکت توانیر در این شرکت‌ها را تا سقف ۲۵۰،۰۰۰ میلیارد ریال به بخش غیر دولتی با اولویت شهرداری‌های کشور در قبال مطالبات قطعی آنها از دولت و یا آورده نقدی واگذار کند.

از آنجایی که بر اساس آیین‌نامه اجرایی قانون استقلال شرکت‌های توزیع برق مصوب سال ۱۳۸۲، مبنای محاسبه مبالغ انتقال مالکیت یا اجاره به شرط تملیک (که به قرار اطلاع واصله قرارداد اجاره به شرط تملیک منعقد شده)، بهای تمام‌شده و استهلاک انباشته در دفاتر مالی شرکت‌های برق منطقه‌ای بوده و نرخ سود بانکی آن مقطع در مورد قراردادهای مزبور اعمال شده، همچنین نیروی انسانی هم از شرکت‌های برق منطقه‌ای حسب مورد به شرکت‌های توزیع برق منتقل شده، لذا عدم پرداخت مال الاجاره موضوعه نباید از طریق تجدید ارزیابی اموال و دارایی‌ها موجب افزایش در بدهی‌های مورد مناقشه فیما بین دولت (شرکت توانیر) و شرکت‌های توزیع برق باشد و باید در درجه اول از طریق مذاکره و مصالحه نسبت به حل و فصل آن اقدام شود. به همین دلیل پیشنهاد حذف این تبصره ارائه می‌شود. اما در صورتی که رأی به ابقای این بند از تبصره داده شود، پیشنهاد می‌شود بند ذیل (پیشنهاد دفتر مطالعات انرژی، صنعت و معدن مرکز پژوهش‌های مجلس) جایگزین بند فعلی شود:

«به دولت (شرکت توانیر) اجازه داده می‌شود نسبت به افزایش سرمایه خود در شرکت‌های توزیع تا مبلغ ۴۰۰ هزار میلیارد ریال از محل مطالبات ناشی از واگذاری اموال و دارایی‌های خود در این شرکت‌ها اقدام کند. شرکت توانیر مکلف است نسبت به ساماندهی سهام خود در شرکت‌های توزیع نیروی برق با توجه به اموال، دارایی‌ها، حقوق و تجهیزات خطوط، پست‌ها و سایر لوازم که اجرای قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق در استان‌ها به این شرکت‌ها واگذار گردید به قیمت عادلانه روز اقدام کند. برای اجرای این تبصره، تبصره

«۱» ماده (۴) قانون خدمات کشوری در سال ۱۳۷۹ برای وزارت نیرو موقوف‌الاجرا خواهد شد.»

۴-۷. بند «و» تبصره «۱۶»

حسب عبارت آخر این بند، افزایش سرمایه بانک توسعه تعاون و پست بانک^۱ از محل واگذاری اموال غیرمنقول مازاد وزارتخانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی و ارتباطات و فناوری اطلاعات و دستگاه‌های وابسته آنها مد نظر قرار گرفته است. از آنجایی که پست بانک جزء بانک‌های مشمول واگذاری بوده و واگذاری بیش از ۴۹ درصد سهام آن تا تحقق کلیه وظایف و مسئولیت‌های بانک در مناطق روستایی و کمتر توسعه یافته، متوقف شده است، لذا افزایش سرمایه در آن موضوعیت نداشته و لازم است نام آن به همراه نام وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از این بند حذف شده و اصلاحات عبارتی لازم صورت گیرد.

۴-۸. بند «۸» تبصره «۱۹»

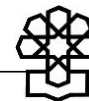
در بند «۸»، به دولت اجازه داده شده است در بهره‌برداری و توسعه حوزه‌های سلامت، آموزش و تحقیقات و فرهنگ موضوع تبصره «۲» بند «ج» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و فعالیت‌ها و بنگاه‌های مشمول گروه سه ماده (۲) قانون مذکور با حفظ مالکیت دولت از روش‌های مشارکت عمومی - خصوصی استفاده کند. (در زمینه اجرای طرح‌ها و پروژه‌های منتخب جدید و نیمه‌تمام با اولویت طرح‌های نیمه‌تمام و بهره‌برداری طرح‌ها و پروژه‌های تکمیل شده یا در حال بهره‌برداری، در قالب مشارکت عمومی - خصوصی، نسبت به انعقاد انواع قرارداد (از جمله واگذاری، مشارکت، ساخت و بهره‌برداری یا برون سپاری) با بخش خصوصی و تعاونی اقدام و تمام یا بخشی از وظایف و مسئولیت‌های خود در تأمین مالی و خدمات در حوزه‌هایی از قبیل پدیدآوری، طراحی، ساخت، تجهیز، نوسازی، بهره‌برداری و تعمیر و نگهداری را در چارچوب مقررات موضوع تبصره «۱۹» به بخش خصوصی و تعاونی واگذار کند).

براین اساس این بند، به ترتیب اصلاحیه تبصره «۲»^۲ و الحاقیه تبصره «۱»^۳ بند «ج» ماده (۳) قانون مذکور است.

۱. ترکیب سهام‌داران شرکت پست بانک طبق صورت‌های مالی سال ۱۳۹۵ آن عبارت است از: ۵۱ درصد دولت، ۲۵ درصد سهام عدالت، ۵ درصد سازمان خصوصی‌سازی (وکالتی) و ۱۹ درصد سایر اشخاص حقیقی و حقوقی.

۲. فعالیت‌های حوزه‌های سلامت، آموزش و تحقیقات و فرهنگ مشمول این قانون نیست و هرگونه توسعه توسط بخش‌های دولتی و غیردولتی و همچنین هرگونه واگذاری به بخش غیردولتی در این حوزه‌ها مطابق لایحه‌ای خواهد بود که ظرف مدت یک‌سال از ابلاغ این قانون به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

۳. خرید خدمات مالی، فنی، مهندسی و مدیریتی از بنگاه‌های بخش‌های غیردولتی در فعالیت‌های گروه سه ماده (۲) این قانون به شرط حفظ مالکیت صددرصد (۱۰۰٪) دولت طبق آیین‌نامه‌ای که ظرف مدت ۶ ماه به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی با هماهنگی دستگاه‌های ذربط به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، مجاز است. آیین‌نامه مربوط به کالاها و خدمات نظامی، انتظامی و امنیتی نیروهای مسلح و امنیتی حداکثر ظرف مدت سه ماه توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه و جهت تصویب به فرماندهی کل نیروهای مسلح تقدیم خواهد شد.

بخش پنجم - سایر موارد

۵-۱. در بندهای «ب» و «پ» ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه به ترتیب یک درصد هزینه‌های غیرعملیاتی شرکت‌های دولتی و حداقل ۳ درصد سود قابل تقسیم سال قبل آنها به منظور انجام امور پژوهشی و توسعه فناوری مد نظر قرار گرفته است. در پیوست ۳، ستون «امور پژوهشی» در ستونی بعد از مصارف درج شده اما ارقام ارائه شده در برخی شرکت‌ها به طور تخمینی انطباقی با جمع مبالغ مزبور ندارد. بنابراین ضروری است در این مورد بررسی لازم در مجلس انجام و نحوه اعمال بندهای ماده مزبور و رعایت آن مورد پرسش واقع شود.

۵-۲. در پیوست ۳ منضم به لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، برای برخی شرکت‌های در حال تصفیه بودجه صفر منظور شده است. ضرورت دارد در صورتی که ختم تصفیه این شرکت‌ها اعلام نشده بودجه آنها مورد تجدید نظر واقع و ارقام لازم جایگزین شود؛ در غیر این صورت ردیف‌های مربوط از پیوست ۳ حذف گردد.

۵-۳. سازمان بیمه سلامت ایران در پیوست ۳ منضم به لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به عنوان یک شرکت دولتی در سر فصل شرکت‌های سودده و سربه‌سر با شماره ردیف ۲۶۴۸۰۰ درج شده است. از طرفی در جدول ۷ لایحه نیز با همین شماره ردیف، اعتباری معادل ۱۰۸،۱۰۰ میلیارد ریال برای هزینه‌های عمومی این سازمان در نظر گرفته شده است. در این خصوص ۲ نکته وجود دارد: اول آنکه سازمان بیمه سلامت در سر فصل شرکت‌های سودده و سربه‌سر درج شده است، بنابراین دریافت کمک زیان برای این سازمان موضوعیت ندارد. ثانیاً اعتبار مصوب برای این سازمان در جدول ۷، انعکاسی در بودجه این سازمان در پیوست ۳ ندارد. بنابراین لازم است علاوه بر آنکه سازمان بیمه سلامت از سر فصل شرکت‌های سودده و سربه‌سر خارج شده و به شرکت‌های زیان‌ده اضافه می‌شود، ۱۰۸،۱۰۰ میلیارد ریال اعتبار در نظر گرفته شده برای این سازمان نیز در بودجه آن لحاظ شود.

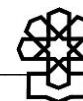
بالاخص که در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور اعتبار مربوط به این سازمان در ردیف ۱۲۹۱۰۹ جدول ۷ در حالی که تصویب رسیده که کماکان بودجه سازمان مزبور در قالب یک شرکت دولتی در ردیف ۲۶۴۸۰۰ به صورت سربه‌سر منعکس بوده است. به عبارت دیگر سازمان برنامه و بودجه کشور به یک شرکت دولتی دو شماره طبقه‌بندی متفاوت اعطا کرده که در سال جاری متوجه این اشتباه شده و به اصلاح آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ مبادرت کرده است.

بخش ششم - پیشنهادهای اصلاحی در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

با توجه به بررسی‌های به‌عمل آمده و مطالب ارائه‌شده، پیشنهادهای اصلاحی در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و پیوست ۳ منضم به آن، طی جدول ۱۲ ارائه شده است:

جدول ۱۲. پیشنهادهای اصلاحی در خصوص لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و پیوست ۳ منضم به آن

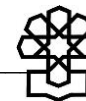
توضیحات	پیشنهادهای	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و پیوست ۳ منضم به آن
- این بند از تبصره، اصلاحیه ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی است که موارد مصرف واگذاری را مشخص می‌کند. جدول ۱۸ لایحه بودجه که موضوع آن پرداخت بدهی‌های دولت به بخش خصوصی و تعاونی است، منطبق بر ماده (۲۹) قانون مذکور نمی‌باشد. - علیرغم صراحت حکم لایحه در خصوص موضوع جدول ۱۸ که پرداخت بدهی و دیون است، ردیف‌هایی در جدول ۱۸ وجود دارند که ماهیاتی بدهی نیستند و با حکم تبصره در تناقض است.	پیشنهاد اول: حذف پیشنهاد دوم: حذف ۸ ردیف ۴، ۵، ۶، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۱۶ از جدول ۱۸ که ماهیت بدهی ندارد.	بند «الف» تبصره «۲»
مادام که شرکتی، شرکت دولتی محسوب شود، اعم از آنکه در حال واگذاری یا غیره آن باشند، مشمول حکم ماده (۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مزبور بوده و نیازی به تکرار آن در بند «ب» وجود ندارد.	حذف	بند «ب» تبصره «۲۱»
منظور از دستگاه‌های اجرایی مستقر در شهرستان روشن نیست. اگر منظور شرکت است (مستقر در شهرستان)، شرکت‌ها تابع نظام بودجه استانی نبوده و ضمناً ساختمان‌های ملکی آنها بخشی از ارزش ویژه آنها را تشکیل می‌دهد، لذا نباید اجازه فروش ساختمان‌های ملکی به استانداران داده شود. اگر منظور واحدهای شهرستانی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی باشد، این دسته نیز مالک ساختمان‌ها نبوده و مالکیت ساختمان‌های آنها اغلب با دولت است.	حذف	بند «د» تبصره «۱۲»
افزودن سهمی از مبلغ ۱۷۴،۰۰۰ میلیارد ریال بند «الف» تبصره «۱۸» به منابع یارانه‌ها	اصلاح	بند «الف» تبصره «۱۴»
در این تبصره در خصوص مواردی همچون اموال و دارایی‌ها، پرسنل، امکانات، تسهیلات، دیون و تعهدات تصمیم‌گیری نشده، شکل حقوقی صندوق و وظایف آن مشخصاً مورد تصریح واقع نشده است. همچنین بین وظایف سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها و قانون مربوطه که به موجب ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه مورد اصلاح واقع شده، با قانون نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی عدم انطباق وجود دارد. بنابراین تغییر شکل سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها به صندوق ضمن لایحه بودجه یکساله تأیید نمی‌شود و نیازمند تقدیم اساسنامه لازم به مجلس با توجه به حساسیت وظایف آن است.	حذف	بند «ب» تبصره «۱۴»

توضیحات	پیشنهادها	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و پیوست ۳ منضم به آن
نافی استقلال شرکت‌های تولید نیروی برق حرارتی دولتی و شرکت‌های برق منطقه‌ای است.	حذف	جزء «۱» بند «الف» تبصره «۱۵»
مشابه بند فوق	حذف	اجزای «۲» و «۳» بند «الف» تبصره «۱۵»
<p>- شرکت‌های توزیع نیروی برق خصوصی هستند.</p> <p>- معلوم نیست چرا باید این نقل و انتقال اموال و دارایی‌ها و قراردادهای بدون دریافت وجه صورت پذیرد.</p> <p>- معافیت مالیاتی مغایر بند «الف» ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه است.</p>	حذف	بند «ب» تبصره «۱۵»
<p>سازوکار پیش‌بینی شده در این بند، به منزله تملیک بخشی از سهام شرکت‌های توزیع نیروی برق که خصوصی هستند (مشابه تملیک سهام بانک‌ها بعد از انقلاب) بوده و موجب تبدیل شرکت‌های توزیع نیروی برق به شرکت دولتی می‌شود که مغایر مفاد قسمت دوم تبصره «۱» ماده (۴) قانون مدیریت خدمات کشوری است.</p>	حذف	بند «ج» تبصره «۱۵»
<p>پست بانک جزء بانک‌های مشمول واگذاری بوده و واگذاری بیش از ۴۹ درصد سهام آن تا تحقق کلیه وظایف و مسئولیت‌های بانک در مناطق روستایی و کمتر توسعه یافته، متوقف شده است، بنابراین افزایش سرمایه در آن موضوعیت ندارد.</p>	حذف نام «پست بانک» و «وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات» از این بند	بند «و» تبصره «۱۶»
<p>- شرکت‌های دولتی از نظام بودجه استانی تبعیت نمی‌کنند.</p> <p>- کمک زیان برای شرکت زیان‌ده در نظر گرفته می‌شود و نه سودده و سربه‌سر.</p>	<p>- این شرکت‌ها از سرفصل شرکت‌های سودده و سربه‌سر خارج و به شرکت‌های زیان‌ده اضافه شوند</p> <p>- حذف کمک زیان از جدول ۲-۱۰ و انتقال به جدول ۷ لایحه به صورت یک قلم</p>	<p>- در نظر گرفتن کمک زیان تفکیکی برای شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی در جدول ۲-۱۰ لایحه</p> <p>- تنظیم بودجه سربه‌سر برای این شرکت‌ها در پیوست ۳</p>
<p>کمک زیان برای شرکت زیان‌ده در نظر گرفته می‌شود و نه سودده و سربه‌سر.</p>	درج این شرکت‌ها در سرفصل شرکت‌های زیان‌ده پیوست ۳	درج کمک زیان برای شرکت‌های آب منطقه‌ای در ردیف متفرقه جدول ۹، در حالی که بودجه این شرکت‌ها در پیوست ۳ در سرفصل سودده و سربه‌سر تنظیم می‌شود.
<p>در جدول ۱۱ لایحه مبلغ ۱۰۸،۱۴۴ میلیارد ریال به‌عنوان سود سهام شرکت‌های دولتی درج شده است، در حالی که در ردیف ۱۳۰۱۰۱ جدول ۵ لایحه، مبلغ ۱۰۵،۶۲۸ میلیارد ریال (شامل ۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت- علی‌الحساب سال جاری) برای کلیه شرکت‌های دولتی پیشنهاد شده است. مبلغ ۱،۵۱۷ میلیارد ریال سود سهام سایر سهام‌داران باید از مبلغ ۱۰۸،۱۴۴ میلیارد ریال کسر گردد و باید نتیجه یعنی مبلغ ۱۰۶،۶۲۷ میلیارد ریال به جای مبلغ ۱۰۵،۶۲۸ میلیارد ریال در ردیف ۱۳۰۱۰۱ جدول ۵ لایحه بودجه درج شود.</p>	افزایش رقم ۱۰۵،۶۲۸ میلیارد ریال به رقم ۱۰۶،۶۲۷ میلیارد ریال	ردیف ۱۳۰۱۰۱ جدول ۵ لایحه

توضیحات	پیشنهادها	لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و پیوست ۳ منضم به آن
ردیف مربوط به اقلام دوبار منظوره شرکت‌های گازی در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به‌طور کلی حذف گردیده است. این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۶، معادل ۴۴،۴۴۰ میلیارد ریال بوده است که رقم قابل توجهی بوده و باید دلیل حذف آن مشخص شود.	اضافه شود	ردیف اقلام دوبار منظوره شرکت‌های گازی در پیوست ۳
ارقام ارائه شده در برخی شرکت‌ها برای امور پژوهشی به‌طور تخمینی انطباقی با بندهای «ب» و «پ» ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه که به‌ترتیب یک درصد هزینه‌های غیرعملیاتی شرکت‌های دولتی و حداقل ۳ درصد سود قابل تقسیم سال قبل آنها را به‌منظور انجام امور پژوهشی و توسعه فناوری مد نظر قرار داده است، ندارد.	اصلاح	ستون «امور پژوهشی» در ستونی بعد از مصارف در پیوست ۳
در بند «الف» تبصره «۱۴» منابع سازمان هدفمندی یارانه‌ها مبلغ ۳۷۰،۰۰۰ میلیارد ریال مد نظر قرار گرفته است که ضرورت دارد در بودجه این سازمان در پیوست ۳ نیز اصلاح شود. این رقم به اشتباه ۴۸۰،۰۰۰ میلیارد ریال (معادل رقم درج شده در قانون بودجه سال ۱۳۹۶) درج شده است.	کاهش رقم ۴۸۰،۰۰۰ میلیارد ریال به رقم ۳۷۰،۰۰۰ میلیارد	ردیف بودجه سازمان هدفمندی‌سازی یارانه‌ها در سر فصل شرکت‌های زیان‌ده پیوست ۳
<p>- کمک زیان برای شرکت زیان‌ده در نظر گرفته می‌شود و نه سودده و سربه‌سر.</p> <p>- کمک زیان در نظر گرفته برای شرکت‌ها، باید در بودجه آنها انعکاس پیدا کند.</p>	این شرکت باید از سر فصل شرکت‌های سودده و سربه‌سر خارج و به شرکت‌های زیان‌ده اضافه شوند - انعکاس کمک دولتی به این سازمان (مندرج در جدول ۷ لایحه) در بودجه آن در پیوست ۳	سازمان بیمه سلامت در پیوست ۳

مأخذ: محاسبات پژوهش.

پیوست ۱. منابع و مصارف شرکت‌های دولتی به تفکیک حوزه فعالیت در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

جدول ۱. منابع و مصارف شرکت‌های دولتی به تفکیک حوزه فعالیت در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ (میلیارد ریال)

مصارف							منابع						
کل	سایر شرکت‌ها	جمع ۳ حوزه	حوزه بانک و بیمه	حوزه برق	حوزه نفت		کل	سایر شرکت‌ها	جمع ۳ حوزه	حوزه بانک و بیمه	حوزه برق	حوزه نفت	
۵,۹۳۸,۳۷۹	۸۸۶,۹۷۷	۵,۰۵۱,۴۰۲	۱,۰۴۲,۰۵۲	۱۵۱,۴۳۶	۳,۸۵۷,۹۱۴	هزینه‌ها	۶,۲۲۰,۹۲۹	۸۸۲,۶۳۲	۵,۳۳۸,۲۹۶	۱,۰۶۸,۰۳۹	۱۵۶,۲۲۲	۴,۱۱۴,۰۳۶	درآمد
							۲۲,۴۰۱	۲۲,۴۰۱	۰	۰	۰	۰	اعتبارات هزینه‌ای
۵۳,۴۱۴	۳,۷۷۲	۴۹,۶۴۲	۶,۲۴۳	۱,۱۹۶	۴۲,۲۰۳	مالیات	۱۰۹,۷۰۲	۱۰۷,۳۳۴	۲,۳۶۸	۰	۲,۰۵۳	۳۱۵	اعتبارات تملک دارایی سرمایه ای
۶۴۸,۰۵	۸,۷۳۰	۵۶,۰۷۵	۱۲,۹۹۳	۲,۳۹۳	۴۰,۶۸۹	۵۰ درصد سود ویژه	۵۵۶,۵۸۳	۲۰۸,۱۵۴	۳۴۸,۴۲۸	۰	۷۰,۵۸۹	۲۷۷,۸۳۹	تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۴۳,۳۳۹	۵۳۹	۴۲,۸۰۱	۴۷۸	۲۵۲	۴۲,۰۷۱	سود سهام	۴۱۵,۹۶۹	۸۹,۰۲۷۹	۳۲۶,۶۹۰	۰	۸۳,۸۴۸	۲۴۲,۸۴۲	وام خارجی
۱۲۵	۰	۱۲۵	۱۲۵	۰	۰	سایر حساب‌های تخصیص سود	۲۱,۴۱۶	۱۵,۲۱۶	۶,۱۹۹	۰	۵,۴۹۷	۷۰۳	دارایی‌های جاری
۴۱۰,۳۱۴	۱۲۵,۰۵۹	۲۸۵,۲۵۵	۰	۴۰,۸۵۵	۲۴۴,۳۹۹	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	۷۹۲,۸۷۲	۱۲۰,۵۰۴	۶۷۲,۳۶۹	۳۷,۷۲۰	۷۱,۲۰۵	۵۶۳,۴۴۴	سایر دریافت‌ها
۱۶۸,۹۳۶	۱۹,۱۶۴	۱۴۹,۷۷۲	۰	۴,۴۲۳	۱۴۵,۳۴۹	بازپرداخت وام‌های خارجی							
۴,۰۹۰	۳,۷۳۰	۳۶۰	۰	۳۶۰	۰	وجوه اداره شده							
۲۹۲,۶۰۷	۵۲,۳۷۹	۲۴۰,۲۲۸	۰	۸,۱۲۶	۲۳۲,۱۰۳	بازپرداخت ودیعه بدهی‌ها و سایر بازپرداخت‌ها							
۱,۳۵۵,۵۳۴	۳۹۶,۷۹۶	۹۵۸,۷۳۷	۲۳,۵۰۸	۱۹۴,۲۴۸	۷۴۰,۹۸۱	هزینه‌های سرمایه‌ای							
۳۳,۷۹۷	۵,۳۳۴	۲۸,۴۶۳	۲۸,۴۵۳	۱۰	۰	افزایش دارایی‌های جاری							
۸,۳۶۵,۳۴۱	۱,۵۰۲,۴۸۱	۶,۸۶۲,۸۶۰	۱,۱۱۳,۸۵۲	۴۰۳,۲۹۹	۵,۳۴۵,۷۰۸	جمع							
۲۲۵,۴۷۰	۵۶,۹۶۱	۱۶۸,۵۰۹	۸,۰۹۴	۱۳,۸۸۶	۱۴۶,۵۲۹	کسر ذخیره استهلاک منظور در هزینه جاری							
۸,۱۳۹,۸۷۱	۱,۴۴۵,۵۲۰	۶,۶۹۴,۳۵۱	۱,۰۱۵,۷۵۸	۳۸۹,۴۱۳	۵,۱۹۹,۱۷۹	جمع کل مصارف	۸,۱۳۹,۸۷۱	۱,۴۴۵,۵۲۰	۶,۶۹۴,۳۵۱	۱,۰۱۵,۷۵۸	۳۸۹,۴۱۳	۵,۱۹۹,۱۷۹	جمع کل منابع

پیوست ۲. ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

ماده (۲۹)

باتوجه به بند «د» سیاست‌های کلی، وجوه حاصل از واگذاری‌های موضوع این قانون از جمله شرکت‌های مادر تخصصی و عملیاتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد زیر مصرف می‌شود:

۱. ایجاد خودتکایی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی،
 ۲. اختصاص سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی‌های فراگیر ملی به منظور فقرزدایی، شامل تخفیف‌های موضوع ماده (۳۴) این قانون،
 ۳. ایجاد زیربناهای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه‌یافته،
 ۴. اعطای تسهیلات (وجوه اداره شده) برای تقویت تعاونی‌ها و نوسازی و بهسازی بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی با اولویت بنگاه‌های واگذار شده و نیز برای سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته و تقویت منابع بانک توسعه تعاون،
 ۵. مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی تا سقف چهل و نه (۴۹٪) به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته،
 ۶. تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام شرکت‌های دولتی با رعایت فصل پنجم این قانون،
 ۷. ایفای وظایف حاکمیتی دولت در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر،
 ۸. بازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری.
- تبصره «۱»** - اعتبارات بندهای فوق در قوانین بودجه سالانه در جدولی واحد درج خواهد شد.
- تبصره «۲»** - آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف مدت سه‌ماه از تصویب این قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت تعاون تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

پیوست ۳. لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

جدول ۲. لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

«رقم به میلیون ریال»

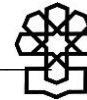
ردیف	شرح	هزینه ای	تملك دارایی های سرمایه ای	جمع	محل تامین
۱	ایجاد خود اتکالی برای خانواده های مستضعف و محروم و تقویت تامین اجتماعی (موضوع بند ۱ ماده ۲۹)	۳۶,۹۴۸,۵۰۰	۰	۳۶,۹۴۸,۵۰۰	اعتبارات هزینه ای جزء ۵ ردیف ۱۵۴۰۰۰ و اعتبارات ردیف های ۱۲۹۶۰۰ و ۱۳۱۵۰۰ و جزء ۶ ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول شماره ۸
۲	اختصاص سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی های فراگیر ملی به منظور قفرزدایی و ارائه تسهیلات برای تقویت تعاونی ها (موضوع بند ۴ ماده ۲۹)	۳,۲۵۰,۰۰۰	۰	۳,۲۵۰,۰۰۰	اعتبارات هزینه ای جزء ۷ ردیف ۱۵۴۰۰۰ جدول شماره ۷ و اعتبارات اجزاء ۱ و ۳ ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول شماره ۸
۳	اعطای تسهیلات (وجوه اداره شده) برای تقویت تعاونی ها و نوسازی و بهسازی یکنگاه های اقتصادی غیردولتی با اولویت یکنگاه های واگذار شده و نیز برای سرمایه گذاری بخش های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه یافته و تقویت منابع بانک تعاون (موضوع بند ۴ ماده ۲۹)	۶۹۲,۰۰۰	۰	۶۹۲,۰۰۰	اعتبارات جزء ۲ ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول شماره ۸ و برنامه ۱۳۰۹۰۰۱۰۰۰ ذیل جزء ۱ ردیف ۱۵۴۰۰۰ جدول شماره ۷
۴	ایجاد زیربناهای اقتصادی یا اولویت مناطق کمتر توسعه یافته (موضوع بند ۳ ماده ۲۹)	۷۰۰,۰۰۰	۱,۰۹۹,۵۰۰	۱,۷۹۹,۵۰۰	اعتبارات جزء ۷ ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول شماره ۸ و جزء ۱ ردیف ۵۵۰۰۰۰۰ جدول شماره ۹
۵	مشارکت های دولتی یا بخش های غیردولتی تا سقف ۴۹ درصد به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه یافته (موضوع بند ۵ ماده ۲۹)	۱۵۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰	جزء ۴ ردیف ۵۲۰۰۰۰۰ جدول شماره ۹
۶	تکمیل طرح های نیمه تمام شرکت های دولتی (موضوع بند ۶ ماده ۲۹)	۵,۰۰۰,۰۰۰	۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	اعتبارات جزء ۴ ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول شماره ۸
۷	ایفای وظایف حاکمیتی دولت در حوزه های نوین یا قن آوری پیشرفته و پرخاطر (موضوع بند ۷ ماده ۲۹)	۳۵۰,۰۰۰	۰	۳۵۰,۰۰۰	اعتبارات جزء ۸ ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول شماره ۸
۸	یازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده سازی یکنگاه ها برای واگذاری (موضوع بند ۸ ماده ۲۹)	۳۶۰,۰۰۰	۰	۳۶۰,۰۰۰	اعتبارات جزء ۵ ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول شماره ۸
جمع کل		۴۷,۴۵۰,۵۰۰	۱,۳۴۹,۵۰۰	۴۸,۸۰۰,۰۰۰	

در صورت عدم تحقق منابع پیش بینی شده برای واگذاری شرکت های دولتی، اعتبارات مندرج در بندهای ۱، ۳، ۴، ۵ و ۷ این جدول از محل سایر منابع پیش بینی شده در قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور قابل تامین خواهد بود.

بیوست ۴. لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

جدول ۳. لایحه بودجه سال ۱۳۷۹ کل کشور

ردیف	عنوان	سال ۹۷
۱	مطالبات خانواده معظم شهدا، پاداش پایان خدمت و سایر مطالبات و دیون	۱,۳۰۰,۰۰۰
۲	قانون خدمات رسانی ایثارگران و بیمه عمر و شهداء منا	۱,۳۰۰,۰۰۰
۳	موضوع تبصره ماده (۳۸) قانون جامع خدمت رسانی ایثارگران ^۱	۲۰۰,۰۰۰
۴	رزمندگان معسر (وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح)	۹۹,۰۰۰
۵	هزینه تحصیلی و آموزشی مصادیق ایثارگری	۱۰۰,۰۰۰
۶	هزینه‌های درمانی مصادیق ایثارگری	۱۵۰,۰۰۰
۷	مطالبات آستان قدس رضوی، حرم حضرت معصومه(س)، آستان مقدس احمدی و محمدی(ع) و مسجد جمکران	۱,۰۰۰,۰۰۰
۸	مطالبات تأمین اجتماعی برای پرداخت به بازنشستگان*	۱,۰۰۰,۰۰۰
۹	پرداخت مطالبات صندوق ذخیره فرهنگیان	۷۰۰,۰۰۰
۱۰	افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی	۳۲۰,۰۰۰
۱۱	اعتبار موضوع اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دارای مجوز کمیسیون ماده(۲۳) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم(۲) با اولویت مناطق محروم (موضوع جدول ۱۹) ^۲	۱,۴۰۰,۰۰۰
۱۲	تکمیل طرح‌های هادی روستایی بالای ۱۰۰ خانوار، تکمیل طرح‌های آبرسانی روستایی بالای ۲۰ خانوار، آسفالت راه‌های روستایی بالای ۵۰ خانوار و احداث و تکمیل ورزشگاه‌های روستایی	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱۳	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، بیمه قالیبافان	۳۶,۰۰۰
۱۴	رد دیون صندوق‌های حمایت و بازنشستگی آینده‌ساز	۴۵,۰۰۰
۱۵	صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات	۸۰۰,۰۰۰
۱۶	احداث حوزه‌های مقاومت بسیج و سالن‌های ورزشی صالحین	۳۵۰,۰۰۰
۱۷	پرداخت بدهی دولت به ستاد اجرایی فرمان امام خمینی(ره) جهت اجرای طرح‌های محرومیت زدایی از کشور	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱۸	پرداخت دیون دولت به کمیته امداد امام خمینی(ره)	۴۰۰,۰۰۰
۱۹	اجرای ماده (۲) قانون حمایت از صنعت برق ^۱	۵۰۰,۰۰۰
۲۰	تعهدات موضوع بند (پ) ماده (۵) قانون توسعه و بهینه سازی آب شرب شهری و روستایی ^۲	۵۰۰,۰۰۰
	جمع	۱۲,۲۰۰,۰۰۰

بیوست ۵. لیست واگذاری‌ها از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان آبان‌ماه سال جاری

جدول ۴. لیست واگذاری‌ها از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان آبان‌ماه سال جاری

ردیف	نام شرکت	نام شرکت مادر تخصصی	تاریخ عرضه	تعداد سهام فروش رفته	حجم واگذاری	گروه شرکت	فروش خالص
۱	بین المللی مهندسی ایرنیک	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	۱۳۹۶-۰۱-۲۸	۷۸۳۳,۶۰۰	عمده-سلولگی	۱	۱۹۹,۹۹۹,۹۹۹,۹۹۶
۲	پالایش نفت کرمانشاه	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۱-۲۵	۱۳۵,۸۹۱	خرودترجیحی	۲	۳,۰۱۲,۲۷۰,۰۵۳
۳	بین المللی مهندسی ایرنیک	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	۱۳۹۶-۰۱-۲۵	۳۹۱,۶۸۰	خرودترجیحی	۱	۱۲,۸۵۵,۷۰۳,۰۱۰
۴	قد دزفول	سازمان خصوصی سازی	۱۳۹۶-۰۵-۰۹	۷۱۰,۶۱۰	عمده-سلولگی	۱	۱۰۹,۷۰۷,۲۹۳,۸۹۹
۵	فرآوری مولا پروتئین استان کردستان	پشتیبانی امور دام کشور	۱۳۹۶-۰۵-۰۹	۸۰,۰۱۳	عمده-سلولگی	۱	۱۶۲,۵۱۱,۹۵۲,۵۰۵
۶	هلدینگ خلیج فارس	ملی صنایع پتروشیمی	۱۳۹۶-۰۵-۲۸	۲۲,۱۴۸,۲۴۸	خرودترجیحی	۲	۱۰۲,۰۵۹,۱۶۶,۷۸۴
۷	پالایش نفت تبریز	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۶-۰۷	۳,۰۰۰	خرودترجیحی	۲	۱۵,۸۹۱,۰۰۰
۸	فرآوری مولا پروتئین استان کردستان	پشتیبانی امور دام کشور	۱۳۹۶-۰۷-۰۲	۲,۵۲۷	خرودترجیحی	۱	۳,۲۱۶,۰۸۹,۵۸۲
۹	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شرکتهای خلدال(ارزیل)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۶۶,۵۱۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۰	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شرکتهای میاندوآب(آذربایجان غربی)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۲۹,۶۸۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۱	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شهر دیر (بوئسهر)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۳۳,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۲	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شرکتهای شماره (۱۶) تهران	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۸۲,۵۳۹,۳۳۸,۶۰۰
۱۳	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شرکتهای شماره (۱۷) تهران	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۱۳۱,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۴	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شماره (۱) زاهدان (سیستان و بلوچستان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۵۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۵	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شماره (۲) زاهدان (سیستان و بلوچستان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۵۲,۵۳۰,۲۰۰,۰۰۰
۱۶	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شماره (۲) (فارس)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۹۵,۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۷	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شماره (۳) خرم آباد (لرستان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۹۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۸	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شماره (۲) بروجرد (لرستان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۵۱,۶۷۲,۰۰۰,۰۰۰
۱۹	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت سوادکوه (الانست) (مازندران)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۱۱,۲۵۱,۹۱۱,۶۰۰
۲۰	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شهید اسماعیلی ساری (مازندران)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۱۰۱,۱۱۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۱	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت میناب (هرمزگان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۳۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۲	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شماره (۳) بندرعباس(هرمزگان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۲۹,۷۹۲,۰۰۰,۰۰۰
۲۳	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شرکتهای شماره (۲۹) تهران	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۲۳۳,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۴	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شرکتهای شماره (۱) آبدان(خوزستان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۶۰,۳۳۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۵	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شرکتهای شوشتر(خوزستان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۵۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۶	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شرکتهای امیدیه(خوزستان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۷۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۲۷	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شرکتهای ایرکوه(یزد)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۲۸,۲۵۶,۱۰۰,۰۰۰
۲۸	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت شماره (۴۲) تهران	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۱۳۵,۹۰۰,۶۰۰,۰۰۰
۲۹	عرصه، ایمن و تأسیسات جایگاه سوخت ۲۷ تهران	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۱۳۶,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۳۰	جایگاه CNG سان آرای شمالی - استان اصفهان	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۲۰,۶۶۶,۷۷۷,۷۰۰
۳۱	جایگاه CNG مشکات غربی - استان اصفهان	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۱۸,۸۹۹,۹۰۰,۰۰۰
۳۲	جایگاه CNG سان آرای جنوبی - استان اصفهان	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۱۴,۳۶۶,۷۷۷,۶۰۰
۳۳	جایگاه CNG مشکات شرقی - استان اصفهان	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۲۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۳۴	جایگاه CNG پاسوج استان کهگیلویه و بویر احمد	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۴۸,۰۰۹,۰۰۰,۰۰۰
۳۵	جایگاه CNG ایرکوه-استان یزد	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۱۶,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۳۶	زمین واقع در شهرستان دامغان-استان سمنان	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۳,۰۷۱,۱۳۴,۱۰۰
۳۷	زمین جایگاه سوخت دهانده	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۹۲,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۳۸	عرصه، ایمن و جایگاه سوخت شرکتهای قلعه شور(اصفهان)	ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	۱۳۹۶-۰۸-۳۰	۱۰۰	عمده-سلولگی	۱	۴۳,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰

منابع و مأخذ

۱. قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن.
۲. قانون محاسبات عمومی.
۳. قانون مدیریت خدمات کشوری.
۴. قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲).
۵. قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور.
۶. گزارش نظارتی نحوه اجرای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، آذرماه ۱۳۹۶.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۶۸۲

شناسنامه گزارش

شماره چاپ: ۷۶۰

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت: ۳۴۸

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۹/۲۱

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور ۵۳. شرکت‌های دولتی (ویرایش اول)

نام دفتر: مطالعات اقتصاد بخش عمومی (گروه مالی عمومی)

تهیه و تدوین کنندگان: ناهید حکیم‌شوشتری، مهتاب قراخانو

همکار: احسان برین

ناظران علمی: محمد قاسمی، سیدمحمدهادی سبحانیان

متقاضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۰/۱۱